

Täysistunto

Torstai 4.2.2021 klo 16.01—19.04

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 19.04.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (16.01—17.58) ja ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov (17.58—19.04).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko
valtiovarainministeri Matti Vanhanen
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
opetusministeri Jussi Saramo

Puhemies Anu Vehviläinen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksiä paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Tässä yhteydessä haluan myös muistuttaa siitä, että kysymys- ja vastauspuheenvuorot saavat kestää enintään 1 minuutin.

Aloitetaan. Pyydän edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen, nousemaan ylös ja painamaan P-painiketta.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys EU:n elpymisvälineestä (Sakari Puisto ps)

Suullinen kysymys SKT 1/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Puisto.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Keskustelu

16.02 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Suomi on joutumassa maksamaan EU:n uuteen elpymisvälineeseen 6,6 miljardia euroa. Alun perin Suomi oli saamassa siitä takaisin 3,2 miljardia euroa. Suomi on siis selvä nettomaksaja. Nyt uusien laskelmien mukaan luvut ovat Suomen kannalta vieläkin huonompia. Suomen saamiset elpymisrahastosta ovat tämänhetkisen arvion mukaan puoli miljardia vähemmän. Luvut saattavat vielä heilua. [Leena Meri: Niinpä!] Tämä tulonsiirto tulee maksamaan siis jopa lähes 4 miljardia euroa, 4 000 miljoonaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Pikkuraha!] Kysyn ministeriltä: miksi Suomi on menossa mukaan tukivälineeseen, jossa Suomi on selvä nettohäviö ja joka vielä rikkoo EU:n omia taloudellisia periaatteita?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Tuppurainen.

16.03 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n päämiehet sopivat yksimielisesti elvytysvälineestä, jonka oikeusperusta oli perussopimusten mukainen ja lähti siitä, että tällä poikkeuksellisella, kertaluontoisella, määräaikaisella elpymisrahastolla vastataan yhteiseen eurooppalaiseen elvyttämistarpeeseen, tehdään investointeja, joilla nostetaan tämä maanosasta tästä koronapandemiasta. Ja eduskunta edellytti, kun neuvotteluihin mentiin, että tämän paketin tulee kohdistua nimenomaan koronan aiheuttamiin talousvaurioihin. Sen takia heinäkuun sovussa sovittiin, [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] että kolmasosa elvytysrahastosta kohdistuu vaurioihin, jotka syntyvät koronan johdosta vuonna 2020 ja vuonna 2021. Tämä oli tiedossa, kun sopu tehtiin, ja nyt on käynyt niin, että Suomen talous on selvinnyt vähemmillä kolhuilla kuin miltä vielä kesällä vaikutti, [Perussuomalaisten ryhmästä: Velkarahalla!] ja sen vuoksi nämä saantoarviot ovat tällä hetkellä aiempaa alempia, mutta ne voivat vielä muuttua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Puisto.

16.04 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eihän tämä raha tule tyhjästä, vaan jokuhan sen joutuu maksamaan, ja se maksaja tulee olemaan suomalaiset veronmaksajat.

Itse tämä toiminta ja jo päätettyjen pelisääntöjen rikkominen ajavat myös koko EU:n taloudenpitoa nimenomaan huonoon suuntaan. Myös väitteet paketin ainutlaatuisuudesta ovat poliittista realismia vailla. Kiusaus käyttää tulonsiirtoja jatkossakin on aivan selvä. Kun rahaa tarjotaan pöydälle, sille kyllä on ottajia. Tällaisia arvioita ovat esittäneet myös monet muut. Näitä ääniä on kantautunut Saksasta, Euroopan keskuspankista pääjohtaja mukaan lukien. Myös samanlaisia vihjailuja, arveluja, arvailuja on kuultu jo hallituspuolueidenkin edustajien suusta. Tätä vasten kysyn ministeriltä: miksi edelleen väitätte, että paketti on kertaluontoinen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Tuppurainen.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

16.05 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin tästä asiasta kuin kaikista muistakin asioista voidaan esittää erilaisia mielipiteitä. Olen pistänyt merkille, että perussuomalaiset ovat esittäneet elpymispaketista mielipiteen, joka on kovin sille kriittinen, jopa sitä mieltä, että siitä ei olisi pitänyt sopia lainkaan. Sitten on ollut toisenlaisia puheenvuoroja, jotka ovat lähteneet siitä, että tämä on ollut niin hyvä järjestely, että tämän pitäisi olla pysyvä. Mielipiteitä on, mutta valtioneuvostolla on oma kanta. Se on se, mihin eduskunta valtioneuvostoa edellytti sitoutumaan, ja se on se, että tämä elpymisväline on nimenomaan koronan vaurioihin kohdistuva kertaluontoinen ja määräaikainen rahasto. [Juha Mäenpää: Onko Tuomioja samaa mieltä?] Se on tehty päämiesten yksimielisellä sovulla, sen päätöksentekoon on eduskunta osallistunut, ja jos tällainen harjoitus yritettäisiin vielä myöhemmin toistaa, niin se vaatisi kyllä jälleen kerran päämiesten yksimielisen sovun, ja sen todennäköisyyttä voi kukin mielesään arvioida.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tavio.

16.06 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies... [Puhuja puhuu mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofoni päälle, kiitos, edustaja.

Rouva puhemies! Suomen kokonaisveroaste on 43 prosenttia, ja Viron kokonaisveroaste on 33 prosenttia. EU:lle Suomi on kuitenkin maksamassa tässä 4 miljardia, kun Viro on saamassa 6 miljardia. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Viro on lähes velaton valtio, kun Suomen valtionvelka taas lähenee kaikkien aikojen huippua, 140 miljardia tänä vuonna. Suomalaisia työntekijöitä siis kirjaimellisesti laitetaan maksumiehiksi virolaisten alhaisemmalle verotukselle. Onko tämä mielestänne reilua? [Paavo Arhinmäki: Viron bkt on puolet Suomen bkt:stä!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Tuppurainen.

16.07 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä muistutan taas siitä, missä asiayhteydessä tämä elpymisrahasto on perustettu, ja se on tämä globaali pandemia, jonka taloudelliset vauriot ovat aivan omaa luokkaansa ja jonka inhimillinen lasku on myöskin hyvin suuri. Ja tässä yhteydessä valtioneuvosto lähti siitä, että on Suomen etu olla yhdessä Eurooppaa elvyttämässä. Meillä on yhteiset sisämarkkinat. Meidän taloutemme on poikkeuksellisen kytkeytynyt EU:n sisämarkkinoihin: 60 prosenttia meidän viennistämme suuntautuu nimenomaan Euroopan unionin alueelle ja valtaosa siitä vieläpä euroalueelle. On erittäin tärkeätä, että tämä sisämarkkina-alue yhdessä elpyy, ja se on myöskin suomalaisille yrityksille valtava mahdollisuus. Nyt elvytetään 750 miljardin euron edestä, ja tässä on myös suomalaiselle osaamiselle markkinat. Kun Eurooppa investoi uuteen digitaaliseen kasvuun, vihreään elvyttämiseen, vähähiiliseen talouteen, niin siinä myöskin suomalaiset vientiyritykset ovat aivan varmasti kilpailussa mukana pärjäämässä, ja näitä vientiponnisteluja kutsun koko eduskunnan yhdessä tekemään.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Halla-aho.

16.08 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eräät poliittiset liikkeet ovat valjastaneet elpymispaketin kuntavaalityökaluksi heiluttelemalla maakunnissa rahasäkkejä, joita EU:sta nyt kuulemma suomalaisiin kuntiin tulee. Siitä yksityiskohdasta ollaan hiljaa, että kyseiset rahat on verotettu suomalaisilta itseltään. [Vasemmalta: Ei ole!] Kuten edustaja Puisto sanoi, Suomen niin sanotut saamiset ovat nyt supistumassa puolella miljardilla eurolla. Rahat on kyllä käyty jo lupailemassa ties mihin siltarumpuihin. Kysynkin: onko hallitus sitoutunut tähän pakettiin, vaikka se muuttuu Suomen kannalta koko ajan kalliimmaksi? Jos näin on, totean, että perussuomalaiset valmistautuvat jättämään asiasta välikysymyksen, jolloin jokaisella edustajalla on tilaisuus ottaa asiaan kantaa omantuntonsa mukaisesti. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Tuppurainen.

16.09 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto on juuri lähettänyt eduskuntaan niin sanotun EU:n omien varojen päätöksen, jonka tämä sali saa käsiteltäväkseen ja hyväksyttäväkseen. Viime kädessä se on Suomen eduskunta, joka tekee päätöksen siitä, hyväksyykö Suomi tämän ratkaisun, mutta valtioneuvosto lähtee siitä, että tämä on Suomen edun mukainen. Pitää katsoa se, että me olemme mukana myös tässä monivuotisen rahoituskehityksen osalta. Myös sieltä on tulossa erittäin paljon Suomen alueille kehittämisvaroja, [Perussuomalaisten ryhmästä: Nyt tulee rahaa!] maaseudun kehittämiseen, suomalaisille maataloustuottajille, yliopistoille, tutkimustoimelle ja niin edelleen, eli tässä on isompi kokonaisuus kuin te nyt haluatte tässä antaa ymmärtää. Tämän elpymisrahasto-osuuden takaisinmaksu tapahtuu useiden vuosien aikana, vuoteen 2058 mennessä, eli ajatus on saada talous nousuun, uutta kasvua ja työllisyyttä ja sitä kautta kehittää myös sitä tämän velan takaisinmaksukykyä. EU on esittämässä myös niin sanottuja uusia omia varoja, joilla tätä elvytysrahas-tovelkaa maksettaisiin. Olisiko teillä kanttia lähteä mukaan kehittämään esimerkiksi yhteistä eurooppalaista hiilitullia ja digiveroa näille isoille digitaalisille jäteille? [Toimi Kaanniemi: Ei siihen tätä tarvita!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Purra.

16.10 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä veronmaksajan ja Suomen taloudellisen itsemääräämisoikeuden kannalta painajaismaisesta tulonsiirrosta liikkuu aika monenlaisia tulkintoja, joita juuri äsken ministeriaitiostakin kuulin: koronaa paikkaillaan, suomalaista vientiteollisuutta autetaan ja niin edelleen. Tosiasia kuitenkin on, että maa, joka on esimerkiksi hoitanut koronaa hyvin, saa rahallisen rangais-tuksen. Sen sijaan maa, joka on sössinyt taloudenpitonsa jo ennen koronaa, saa enemmän rahaa. Miltä kuulostaa esimerkiksi maa, joka saa 72 miljardia avustuksina, jonka velka on aivan valtava, joka korottaa samaan aikaan eläkkeitä, virkamiespalkkoja, minimipalkkoja ja ottaa käyttöön perustulon ja jossa on oikeusvaltiorikkomuksia — suomalaisen veronmaksajan kustannuksella. Arvoisa ministeri, perustelkaa hyvin selvin sanoin: miksi suomalaisen veronmaksajan pitää kustantaa [Puhemies koputtaa] Espanjan hallituksen seko-päisyyksiä, joilla ei ole mitään tekemistä esittämienne tavoitteiden kanssa?

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen.

16.11 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta saa tosiaan tämän omien varojen päätöksen kohta käsiteltäväkseen, ja silloin on hyvä käydä perusteitaan myöten tämä ratkaisu. Mutta aivan sellainen laaja taustaperustelu koko tälle ratkaisullehan on se, että Eurooppa tarvitsee yhteistä koordinoitua elvytystä tämän valtavan onnettomuuden jälkeen, jossa me elämme. USA elvyttää seuraavalla paketilla lähes 2 000 miljardilla dollarilla. [Jari Ronkainen: Meksikoon!] Kiina on tehnyt omat pakettinsa. Japani on tehnyt omat pakettinsa. Minusta meidän suomalaisten, osana eurooppalaisia, ehdoton etu on se, että meille tärkeä markkina-alue, satojen miljoonien asukkaiden Eurooppa tämän koronan jälkeen toipuu vähintään yhtä nopeasti kuin USA ja Kiina. Ellemme siinä onnistu yhdessä ja yhteisesti, niin meidän elintasomme heikenee, työttömyys nousee, velkaantuminen kasvaa. Elvytyspaketin nimi kertoo, mistä on kyse: sillä elvytetään, halutaan saada talous nopeasti raiteilleen takaisin. Siksi siinä ollaan mukana.

2.2. Suullinen kysymys EU:n elpymisvälineestä (Sari Essayah kd)

Suullinen kysymys SKT 2/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Tästä samasta aiheesta ovat halunneet kysyä myös kristillisdemokraatit. — Edustaja Essayah.

Keskustelu

16.13 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tästä EU:n elpymiskokonaisuudesta seuraa yhteinen pitkäaikainen velka, tulonsiirtoja, korkeampi jäsenmaksu Suomelle ja myöskin viimeisenä muttei suinkaan vähäisimpänä tie EU:n verotusoikeuteen. Tuo hallituksen esitys omien varojen järjestelmästä on erittäin mielenkiintoinen. Siinä nimittäin listataan komission tulevaisuudessa esittämiä ratkaisuja omien varojen järjestelmäksi, ja siellä todetaan, että kesäkuuhun 24 mennessä komissio tulee antamaan ehdotuksen, joka voi myöskin liittyä yrityssectorille suunnattavaan maksuun. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Arvoisa hallitus, mikä on hallituksen kanta siihen, että yrityksiä, suomalaisia yrityksiä, ruvetaan verottamaan EU:n toimesta? Onko tämä nyt se tapa, millä suomalaisia yrityksiä, meidän kansantalouttamme elvytetään?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Tuppurainen.

16.14 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluaisin todeta edustaja Essayahille, että tämä ei ole yhteisvastuullista velkaa, mitä nyt olemme ottamassa, vaan tämä osuus, jonka Suomi maksaa, on tarkkarajaisesti määritelty, ja se on erittäin tärkeätä, koska Suomi nimenomaan tätä neuvotteli perustuslakivaliokunnan ja suuren valiokunnan ohjeistuksen mukaisesti. Meillä

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

pitää olla tarkkaan määritelty, mihin me sitoudumme ja mistä Suomi vastaa, ja nyt se on tarkkaan määritelty, että me emme ole vastuussa yhteisvastuullisesti koko potista vaan vain omasta osuudestamme.

Mitä tulee näihin uusiin omiin varoihin, niin meillä ei vielä ole niistä komission esitystä. Se, missä me nyt otamme kantaa, ei vielä kata näitä esimerkiksi digiveroa tai hiiliveroa. Ne ovat näitä tulevaisuuden uusia omia varoja, ja niihin keskusteluihin meidän täytyy tulla mukaan ja esittää, mikä on Suomen kannalta se tarkoituksenmukainen tapa kerätä EU:lle uusia omia varoja. Me emme ole siirtämässä verotusoikeutta, nyt Suomen budjettiin tulevia verotuloja, Euroopan unionille, mutta eikö olisi aika mielekästä kehittää esimerkiksi sen kaltainen laajempi kansainvälinen digivero, [Puhemies koputtaa] jolla saisimme verotettua näitä valtavan suuria digijättejä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah, lisäkysymys.

16.15 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Niin, arvoisa rouva puhemies, en kyllä nyt tuossa kuullut sitä vastausta, mikä on hallituksen kanta yrityksiin ulottuvasta EU-verosta. Mutta eikö olisi nyt kuitenkin aika myöntää se, että väline ei ole myöskään Suomen edun mukainen, kun katsotaan ihan sitä, että talousasiantuntijamme ovat todenneet, ettei se elvytä ja pelasta vientiämme, koska päinvastoin me nyt tällä järjestelmällämme elvytämme Etelä- ja Itä-Eurooppaa omalla kustannuksellamme? Eikä siinä kaikki, koska myös tämä meidän maksuosuutemme kasvaa ja olemme jäämässä sen 4 miljardia tässä pakkaselle, eli voi sanoa, että on tämä melkoinen diili, johon olemme lähdössä mukaan.

Olisiko nyt aika myöntää, että tämä paketti ei ole Suomen edun mukainen eikä tämä ole ollut järkevää, että olemme lähteneet mukaan rakentamaan tällaista elpymisvälinettä, joka itse asiassa on fiskaalista elvytystä niille Etelä-Euroopan maille, joille tällä hetkellä korkotasot olisivat muuten jo liian korkeita ja jotka eivät pysty tekemään taloudessaan näitä rakenteellisia uudistuksia vaan päinvastoin, niin kuin täällä kuulemme, ovat tekemässä edelleenkin yhtä enemmän [Puhemies koputtaa] lisävelkaa vaativia [Puhemies koputtaa] poliittisia päätöksiä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen.

16.16 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osaan tuosta edustaja Essayahin vastauksesta on syytä vastata sen jälkeen, kun maat ovat esittäneet omat elpymissuunnitelmansa. Se Eurooppa-neuvoston kesän päätös ja komission antamat tarkemmat ohjeet kertovat kyllä siitä, että kyllä tällä elpymispaketilla rahoitettavat kohteet ennen muuta ovat investointeja, jotka käynnistyvät, jotka muuttavat eurooppalaista tuotantorakennetta vihreämpään suuntaan digitalisuutta lisäävästi, lisäävät talouskasvun potentiaalia tulevaisuudessa. Eivät ne ole rahoja, joita käytetään veronalennuksiin tai eläkkeisiin, vaan täytyy olla suunnitelma, mihin ne rahat käytetään. Jos Viro saa unionilta paljon tässä rahaa, saattaapa muuten olla, että sieltä tulee sellaisia investointihankkeita, joissa suomalaiset yritykset toimivat rakentajina ja konetoimittajina. Voisi retorisen kysymyksen esittää: mihin se tulonsiirto siinä tapauksessa [Puhemies koputtaa] tulee? Meidän pitää tavoitella sitä, että suomalaiset yritykset [Puhemies koputtaa] saavat tästä 750 miljardin [Puhemies: Aika!] investoinneista oman osansa.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Orpo.

16.17 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että EU:n pitää tehdä ja kannattaa tehdä yhteisiä toimia koronaviruskriisistä selviämiseksi, mutta on myöskin aivan selvää, että me olemme olleet ja olemme hyvin kriittisiä tämän itse ratkaisun sisällön suhteen.

Mutta, arvoisa puhemies, arvostettu SDP:n kansanedustaja Tuomioja kirjoittaa, että tätä vastaavaa instrumenttia tulee käyttää ja tullaankin käyttämään myöskin tulevaisuudessa. Hallitus on yhtenä keskeisenä perusteluna tämän käyttöönotolle ja hyväksynnälle käyttänyt argumenttia, että tämä on kertaluontoinen, ja nyt haluaisin kuulla kyllä tai ei -vastauksen siihen, onko tämä kertaluontoinen vai pysyvä järjestely. Miten te näette tämän ratkaisun ja tämän välineen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.18 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on kertaluontoinen ja poikkeuksellinen toimi koronaviruskriisiin vastaamiseksi. Me emme tietenkään voi tulevien päättäjien osalta tulevia kriisejä nähdä tai ennustaa tai tulevien päättäjien käsiä nyt sitoa mahdollisiin muihin ratkaisuihin, joita tulevaisuudessa tullaan tekemään, mutta tämän hallituksen kanta ja sen eduskunnan mandaatin mukainen kanta on ollut se, että tämä on kertaluontoinen ja poikkeuksellinen toimi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

16.19 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveen taloudenpidon perusta on se, että jos minä voin päättää ottaa velkaa, niin minä myös vastaan sen hoitamisesta. Tässä elpymispaketissa ei nyt toki makseta Italian valtion velkoja, mutta tässä puutteellisessa muodossaan tässä on se riski, että se antaa Italiaan signaalin, että ei tarvitse hyvinä aikoinakaan hoitaa omia velkojaan pois, koska sitten pahana hetkenä muut tulevat ja elvyttävät italialaisten puolesta. [Ben Zyskowiczin välihuuto — Välihuuto perussuomalaisen ryhmästä] Toivoisin, että hallitus ryhdistäytyisi siinä suhteessa, että pohjoiseurooppalainen nuukan nelikon edustama velkavastuulinja saadaan Euroopassa palautettua.

Arvoisa pääministeri, mitä te olette valmis tekemään? Mitä te aiotte tehdä, jotta no bail-out -periaate ja jokaisen jäsenmaan vastuu omasta julkisesta taloudestaan palautetaan Euroopan unionissa voimaan? [Mika Niikko: Onko kokoomuksen takki kääntynyt?]

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.20 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää kokonaisuudessaan tämän kriisin jälkeen saada kaikkien jäsenmaiden talous vakaalle tolalle, se on aivan selvää, ja Suomi tulee edistämään sitä, että me voimme koko Euroopassa niin Suomen osalta kuin kaikkien jäsenmaiden osalta saada aikaiseksi sellaisia ratkaisuja, että tulevaisuudessa jokainen jäsenmaa on myös taloudellisesti vakaammalla pohjalla. Myös siitä näkökulmasta tämä elpymisväline, tämä elvytyskokonaisuus, on itse asiassa erittäin merkittävä ja tärkeä, koska me tiedämme myös, että jos Euroopan talous ei tästä yh-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

dessä elvy, niin meidän on paljon vaikeampi saada kunkin jäsenmaan talous vakaammalle uralle. Eli myös tästä näkökulmasta tämä on tärkeä kokonaisuus, ja sillä on ollut myös välittömästi markkinoita vakauttava vaikutus heinäkuussa, kun tämä ratkaisu saatiin aikaiseksi. Voi olla, että tilanteemme olisi jo tällä hetkellä paljon, paljon, paljon vaikeampi ja pahempi, jos me emme olisi saaneet ratkaisua aikaiseksi. On mahdollista, että markkinareaktio olisi ollut erittäin hurja ja me olisimme tämän pandemian lisäksi aivan toisenlaisen kriisin kourissa tällä hetkellä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tuomioja. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hallituksen rehellisin mies!]

16.21 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä koronakriisi on kertaluonteinen kriisi. Sellaista ei ole aikaisemmin ollut, ja se on vaatinut myöskin kertaluonteisen, ainutkertaisen ja mielestäni täysin tarpeellisen ja perustellun elvytysratkaisun unionin tasolla.

Mutta, arvoisa hallitus, tiedätkö te, että tämä jää viimeiseksi kriisiksi maailmassa? Ja olisiko niin, että jos tällaisia tulisi uudestaan, niin tarvittaisiin myöskin uusia yhteisiä toimia, joilla niihin voitaisiin vastata? Eikö silloin jokainen, joka haluaa toimia vastuullisesti, ole sitä mieltä, että pitää varautua myöskin tuleviin ja tietysti yrittää estää ennalta niitä tulevia? Ja voitaisiinko myöskin tehdä jotain sen hyväksi, että puheenvuoroja ei vääristeltäisi eikä käytettäisi väärin tarkoituksiin vaan käytäisiin asiallista keskustelua niistä kysymyksistä, jotka ovat tälle maalle ja Euroopalle tärkeitä? [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.22 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin se on. Ei tämä hallitus voi luvata, ettei tule kriisejä tulevaisuudessa, etteivätkö ne kriisit ole vakavia ja etteivätkö senaikaiset päättäjät joudu niihin kriiseihin etsimään ratkaisuja. Näin se on. Tämä elpymisväline on kertaluonteinen, se on ainutlaatuinen, ja se on luotu tähän kriisiin — tähän globaaliin pandemiaan, sen aiheuttamaan taloudelliseen kurimukseen — jotta yhdessä selviämme tästä kriisistä ja yhdessä koko Euroopan unionin alueella sisämarkkinana tästä elvymme. Mutta tietenkin on niin, että emme me näe tulevaisuuteen. Emme me voi luvata, ettei tule kriisejä, emmekä me voi ottaa ja muodostaa kantoja tulevien päättäjien puolesta. Kukin päättäjä, kukin hallitus, kukin eduskunta aikanaan ratkaisee omat kantansa aina senhetkisiin tilanteisiin ja senhetkisiin kriiseihin ja toivottavasti pyrkii löytämään ratkaisuja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kurvinen.

16.23 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On tutkittu koronan talousvaikutuksia eri alueille, ja yksi alue, joka kaikista eniten on kärsimässä koronasta koko Euroopassa, on meidän koko läntinen Suomemme Turusta aina Ouluun asti, voi sanoa Suomen vientirannikko, missä on vahva vientiteollisuus. Se kärsii erittäin paljon taloudellisesti koronasta siksi, että tämän meidän teollisuutemme asiakkaat ovat meidän mante-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

reellamme muissa Euroopan maissa, ja siksi tällaisessa talouskriisissä tällainen kertaluontoinen koronaelvytyspaketti on perusteltu.

Mutta, puhemies, totean, että keskustan mielestä tästä ei voi tulla pysyvä käytäntö ja me emme tule tukemaan hallituksessa jatkossa mitään tällaisia vastaavia tukipaketteja. Haluan sen tässä nyt sanoa, ettei kellekään jää epäselväksi.

Arvoisa puhemies! On myös todettava, että erittäin hyviin kohteisiin myös Suomi on saamassa erittäin merkittävän panostuksen tästä elvytyspaketista: digitalisaatioon, nopeisiin verkkoyhteyksiin, biokaasuun, osaamisen vahvistamiseen. Lisäksi tämä elvytyspaketti [Puhemies koputtaa] on kytketty maatalous- ja aluetukiin. Kysyisinkin nyt pääministeriltä, joka vastaa EU-politiikasta: minkälainen ratkaisu meille on EU:n tulevalle budjettikaudelle tulossa [Puhemies: Aika!] kokonaisuudessaan saannollamme?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.24 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä monivuotinen rahoituskehys on iso ja merkittävä Suomenkin kannalta, ja me saimme kohtuullisen hyvän neuvotteluratkaisun. Esimerkiksi kun kehitys maataloustukien puolella on aleneva, niin me onnistuimme pitämään Suomen tukitason ennallaan ja saimme neuvoteltua merkittävän kansallisen kirjekuoren, 500 miljoonan euron kansallisen kirjekuoren, [Ben Zyskiewicz: Saadaan siis omia rahoja takaisin!] jossa on sisällä niin maaseudun kehittämiseen liittyvät kysymykset ja sen lisäksi vielä Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutuille alueille ensimmäistä kertaa oma sadan miljoonan euron kuorensa. Eli kyllä tämä tulos on Suomen näkökulmasta kohtuullinen, voisi jopa sanoa hyväkin, mitä tulee tähän monivuotiseen rahoituskehukseen. Ja tämä on neuvottelukokonaisuus, -ratkaisu, ei yksikään jäsenmaa yksin voi sanella lopputulosta, vaan se on aina kompromissi eri näkökulmista. Mutta mielestäni me voimme olla tähän kokonaisuuteen monivuotisen rahoituskehysten osalta tyytyväisiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkelä.

16.25 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kyllä huomauttaa, että siinä, missä USA varmaankin elvyttää itseään eikä Meksikoa ja Kiina elvyttää itseään eikä Thaimaata, Suomi kuitenkin elvyttää Viroa ja Espanjaa. Asetelma on erikoinen. Hallitukselle on nyt tässä käynyt sellainen vahinko, että rahat on jaettu jo ennen kuin eduskunta on edes niitä antanut. Eduskunnassa on käsittelyssä omien varojen päätös, ja silti pääministeri on jo antanut eduskunnalle selvityksen siitä, että ympäri maakuntia jaetaan 3,2 miljardia euroa. Nyt siitä 3,2 miljardista eurosta on hävinnyt puoli miljardia, eikä kukaan tunnu tietävän, onko sekään lopullinen häviö siitä summasta. Kuitenkin eurooppaministeri Tuppuraisen mukaan tämä oli tarkoituskin ja alusta alkaen hallituksen tiedossa. Miksi pääministeri siis antoi ilmoituksen 3,2 miljardista? Kumpi ministeri on tahallaan johtanut eduskuntaa harhaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri vastaa.

16.26 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aika vakava väite sanoa, että eduskuntaa olisi johdettu harhaan. [Perussuomalaisten ryhmästä:

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Mutta vastataanpa kysymykseen!] Näin ei ole. Kolmasosa tästä rahoituksesta määrittyy koronakriisin aiheuttamien seurausten kautta. Kolmasosa tästä rahoituksesta muodostuu siis siitä, minkälaisia vaikutuksia koronakriisillä on ollut maiden talouteen. Perussuomalaiset vaativat tätä osuutta vieläkin korkeammaksi, jolloin meidän pudotuksemme olisi suurempi. Kokoomus taisi tämän kirjoittaa omaan vastalauseeseensa, ja ainakin edustaja Halla-aho on näin todennut julkisuudessa, että tämän osuuden olisi pitänyt olla vieläkin isompi. [Perussuomalaisten ryhmästä: Höpö höpö!] Kolmasosa rahoituksesta määrittyy siis koronan aiheuttamien taloudellisten seurausten kautta, ja tämä loppuosa määrittyy aikaisemman kehityksen kautta, mitä tulee vaikkapa työllisyyteen ja talouteen. Fakta on se, että me emme vielä tällä hetkellä tiedä, minkälainen kehitys tulee olemaan. Sen me näemme vasta jälkikäteen, eli vasta vuonna 22 voimme arvioida, mikä se Suomen kokonaissaanto tulee lopulta tästä välineestä olemaan, ja ennen sitä meillä varmasti tulee monenlaisia arvioita.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kanerva.

16.28 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliitikassa on kaksi raskaan sarjan asiaa. En ole ollenkaan varma siitä, että tämä taloudellinen tarkastelukulma on se, joka antaa selkeän vastauksen. Tilanne on hyvin epävarma suunnasta jos toisestakin. Se on kai aihetta rehellisesti myöntää, mutta se toinen asia on turvallisuus. Yhdyn käsitykseen, jonka mukaan koko jäsenyyden perusta suomalaisille oli hyvin pitkälle turvallisuudessa. Ja pyytäisin nyt arvioimaan: haluatteko te katsoa tätä yksinomaan taloudellisenä kysymyksenä, vai liittyykö tähän pääministerin tai ministereiden arvion mukaan myöskin turvallisuuspoliittisia, meidän omaan valtiolliseen asemaamme liittyviä vaikutuksia, ja miten te haluaisitte niitä luonnehtia? [Vasemmalta: Hyvä kysymys!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Tuppurainen.

16.29 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, edustaja Kanerva, tämän asian tuomisesta ikään kuin laajempaan kokonaisuuteen. Minusta joskus tuntuu, kun kuuntelen perussuomalaisten puheenvuoroja, että te kuvittelette, että Suomi olisi ikään kuin irrallaan — irrallaan Euroopasta ja irrallaan koko maailmasta. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Ja se on kyllä harhakuvitelmaa, koska me olemme poikkeuksellisen sidottuja niin eurooppalaiseen talouteen kuin myös tähän eurooppalaiseen turvallisuuteen. Ja näen niin, että se kyky päämiehillä tehdä poikkeuksellisen vaikeassa globaalissa pandemiakriisissä yksimielinen päätös näin laajasta elvyttämisestä vahvistaa EU:ta myös turvallisuuspoliittisena yhteisönä, koska se on se, mitä myös suurvallat arvioivat, kun ne EU:ta tarkastelevat: onko EU:lla kyky toimia yhdessä, löytyykö yksimielisyyttä? Ja niin se tässä tilanteessa löytyi. Ja kyllä sillä on arvo sinänsä, että EU osoittaa myös solidaarisuutta jäsenmailleen, se on kirjattu myöskin perussopimukseen. EU antaa perussopimuksissaan mahdollisuuden tukea jäsenmaita myös taloudellisesti, kun jäsenmaita kohtaa esimerkiksi luonnonkatastrofin kaltainen tilanne, ja sellainen tämä pandemia on, [Puhemies koputtaa] ja sitä oikeusperustaa tässä on käytetty.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys lasten ja nuorten voinnista korona-aikana (Marko Kilpi kok)

Suullinen kysymys SKT 3/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraava kysymys, edustaja Kilpi.

Keskustelu

16.30 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa rouva puhemies! Vuosi on meille aikuisille lyhyt aika, lapsille ja nuorille se voi tuntua ikuisuudelta. MTV julkaisi tänään nuorille suunnatun kyselyn tulokset. Viesti oli hälyttävä: jopa 75 prosenttia nuorista kertoi, että henkinen hyvinvointi on heikentynyt jonkin verran tai merkittävästi korona-aikana. Nuoret ovat kokeneet ahdistuneisuutta, turhautuneisuutta, yksinäisyyttä. Netin, somen ja puhelimen käyttö on lisääntynyt. Nuoret ovat kärsineet levottomuudesta, koulunkäynnin haasteista ja väsymyksestä. Myös keskittymisvaikeudet ja uniongelmat ovat... [Puhujan mikrofonin menee pois päältä]

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofonin valitettavasti katkesi. Saatteko itse sen päälle?

Kuuluuko? — No niin. Kokoomus siis kantaa suurta huolta lasten ja nuorten pahoinvoinnista.

Arvoisa puhemies! Kysyisinkin hallitukselta: miten vältämme, ettei Suomeen synny korona-ajan menetettyä sukupolvea?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.31 **Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kysymyksessä huolestamme on yhteinen, ja on hyvä, että tämä aihe nousee eduskunnan tärkeimmällä keskusteluareenalla esiin.

On ehkä väärin yrittää sanoa yhtä yksittäistä ratkaisua, joka vastaisi tähän ongelmaan. Kaikkein paras ratkaisu on tietysti se, että me aikuiset käyttäydymme siinä määrin vastuullisesti, noudatamme rajoituksia ja muita koronaturvallisuuksia, niin että pääsisimme tästä taudista mahdollisimman nopeasti eroon. Siksi hallitus on tehnyt erityisesti vaikkapa maan ulkorajoja koskevia merkittäviä ja vaativia päätöksiä turvataksemme niin nuoria, ikäihmisiä kuin kaikkia kansalaisia.

Nostan tässä puheenvuorossa esiin yhden yksittäisen toimen, joka liittyy opiskelijoihin — joihin niin ikään tiedämme liittyvän nyt paljon huolta, heidän elämäntilanteeseensa — totaalisen etäopiskelun aikana. Useammat ylioppilaskunnat ja yliopistot hakivat ministeriöltä rahaa, ja sitä noin 6 miljoonaa euroa viime viikolla myönnettiin opiskelijoiden hyvinvointitoimiin näin etäaikana, rajoitusten [Puhemies koputtaa] aikana toteutettavaksi henkisen hyvinvoinnin tueksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kilpi.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

16.32 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime aikoina olemme joutuneet lukemaan uutisista alaikäisten nuorten tekemistä hyvin vakavista rikoksista. Ilmiö on jäävuoren huippu, mutta sen pitää havahduttaa meidät kaikki tunnistamaan niitä syitä ja ongelmia, joita nuorten lisääntyneen pahoinvoinnin taustalta löytyy.

Poliisin rooli rikosten ennaltaehkäisyssä on ratkaiseva. Poliisin ennaltaehkäisevän työn kokonaismäärää on nostettava 2 prosentista 10 prosenttiin, jotta sillä olisi tosiasiallista ja pitkälistä vaikuttavuutta. Koronan jälkeisessä ajassa tämä on erityisen tärkeää. Yhteiskunnan on reagoitava, kun rikosten määrä kasvaa, varsinkin nuorten osalta.

Käsittääkseni sisäministerin piti olla täällä paikalla, mutta jostain syystä ei ole, joten kysyn hallitukselta yhteisesti. Arvoisa hallitus, poliisien määrä ei ole noussut sadoilla, vaikka näin esimerkiksi ministeri Saramo on väittänyt, ja näillä näkymin määrä tulee ensi vuonna jopa laskemaan. Miten varmistetaan, että poliisin resursseja [Puhemies koputtaa] todellisesti vahvistetaan ja poliisin [Puhemies koputtaa] ennaltaehkäisevän työn osuus rikosten [Puhemies: Aika!] torjunnassa kasvaa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saramo.

16.33 **Opetusministeri Jussi Saramo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sinänsä erinomaista, että kysyjä liittää yhteen poliisit ja nuorten pahoinvoinnin. Tämä Ankkuri-toiminta on ympäri maata niissä paikoissa, joissa se on pyörinyt, toiminut hyvin ja tuonut apua nuorille ongelmissa, ja sitä ollaan kiusaamisen vastaisessa toimintaohjelmassa nyt nostamassa koko maan kattavaksi. Ja totta kai, kun Ankkuri-toiminta yhdistää eri ammattilaisia, kouluja, poliisia, lastensuojelua yhteen, niin tarvitaan niitä poliiseja, ja vaikka en vastaa sisäministeriöstä, niin kyllä minun ymmärrykseni on, että se poliisien määrä on kasvanut ja tulee kasvamaan jatkossakin. Tämä hallitus tekee sen, mitä edelliset hallitukset eivät saaneet aikaan, eli lisää poliisien määrää, [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] mutta se ei tietenkään tapahdu yhden vuoden aikana. [Ben Zyskowitz: Se on vasemmistoliiton vanha vaatimus!]

Mutta sinänsä tämä ongelma, lasten ja nuorten [Hälinää — Puhemies koputtaa] pahoinvointi, ei ratkea pelkillä poliiseilla vaan tarvitsee paljon laajemman toimenpideohjelman. Kannattaa lukea tämä kiusaamisen vastainen ohjelma, jossa on hyvin laajasti eri keinoja otettu mukaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.35 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministereiden määrää on rajoitettu kyselytunneille osallistumisessa eduskunnan toimesta koronatoimien vuoksi. Minun käsitykseni on se — jos olen väärässä, niin tämä selvitetään — että sisäministeri Ohisaloa ei ole pyydetty tänään tänne paikalle, vaan täällä ovat ne ministerit, joita olisi pyydetty. Mutta jos näin ei ole, niin tämä asia kyllä selvitetään.

Mutta mitä tulee tähän itse kysymykseen, niin juuri tämä moniammatillinen yhteistyö on avainasemassa siinä, kun me katsomme meidän lasten ja nuorten tilannetta. Me tarvitsemme yhteistyötä poliisin, sosiaalitoimen, lastensuojelun ja koulun välillä, jotta me saamme näiden lasten ja nuorten tilanteesta ajoissa kiinni, koska meidän tavoitteemme yhdessä pitää olla se, että nämä lapset ja nuoret eivät voi niin pahoin, että he sitten tekevät tämänkaltaisia järkyttäviä ja kamalia tekoja, joista me olemme saaneet lukea. Silloin sen avun pitää

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

olla ajoissa paikalla, ja sen pitää olla moniammatillisesti tunnistettu, ja näistä lapsista ja nuorista pitää ottaa kiinni.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

16.36 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten pahoinvointiin on herättävä. Erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pääsy on ollut vaikeaa ennen koronaa, ja koronan aikana se on entisestään pahentunut. Viranomaisyhteistyötä olisi parannettava, ja kouluväkivaltaan on puututtava jo varhaisessa vaiheessa. Onkin huolestuttavaa, että sote-uudistuksessa yhtenä muutoksena tullaan siirtämään oppilashuolto kauemmaksi kouluista ja opettajista, pois läheltä oppilaita. Jos siirrytään toiseen organisaatioon, niin se väistämättä on uhka oppilashuollon toteutumiselle. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Noin kolmasosa huostaanotoista voitaisiin välttää, jos hoitoon pääsisi ajoissa ja lapset ja perheet saisivat apua. Mielenterveysongelmat myös syrjäyttävät ihmisiä. Kokoomus vetoaa hallitukseen, että lapsia ja nuoria autetaan. Otetaan käyttöön terapiatakuu, joka varmistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle ja [Puhemies koputtaa] mielenterveysongelmista kärsiville apua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru.

16.37 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä edustajan esittämä väite siitä, että lasten ja nuorten kouluissa tänä päivänä järjestettävät opiskelija- ja oppilashuoltopalvelut vietäisiin sote-uudistuksen johdosta kouluilta pois, on väärä väite. Siitä on täällä jo aikaisemminkin käyty keskustelua. [Oikealta: Ei ole! — Ben Zyskowicz: Hallinnollisesti viedään kauemmas!] Kysymys on siitä, että lasten ja nuorten palveluiden ja vahventuvien tukipalveluiden pitää olla siellä, missä lapset muutoinkin ovat, eli siellä koulussa. Sitä päätä on vahvistettu nyt vuosien jälkeen aloittamalla se toimintaohjelma, miten me voitaisiin näitä mielenterveyspalveluita kuljettaa suoraan sinne lasten etupäätyyn eli sinne koulun arkeen.

Tässä on kysymys siitä, johtavatko näitä neljää ammattiryhmää, jotka ovat kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, jatkossa rehtori ja sivistystoimi vai maakunnan eli tulevan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveysviranomaiset, [Puhemies koputtaa] ja tässä sote-uudistuksessa valitaan tämä jälkimmäinen, koska kaikki ammatti-ihmiset ovat silloin [Puhemies: Aika!] samassa linjassa. [Ben Zyskowicz: Ammatti-ihmiset ovat eri mieltä kanssanne, viimeksi tänään Hesarissa!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

16.38 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rikokset ovat rikoksia koulussakin. Väkivalta, ahdistelu, uhkailu, vainoaminen, varkaudet, kunnianloukkaus tai muut lainvastaiset teot eivät kuulu kouluihin. Viime aikoina olemme lukeneet erittäin vakavia uutisia kouluväkivallasta. Tälle meidän on yksiselitteisesti laitettava nollatoleranssi. Lapsia ja nuoria on pystyttävä suojelemaan.

Ministeri Saramon johdolla valmistui toissa viikolla kiusaamisen ehkäisyn toimenpideohjelma. Mainitsemanne ohjelma on tärkeä keskustelunavaus. Tarvitsemme kuitenkin en-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

tistä enemmän toimijoiden yhteistyötä ja vuoropuhelua, perheiden tukemista. Arvoisa ministeri Saramo, kysyn: millä keinoin vahvistamme ja tuemme koulujen ja perheiden yhteistyötä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saramo.

16.39 Opetusministeri Jussi Saramo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toimenpideohjelma todella on 14-kohtainen, ja kun tässä kysyjä hyvin kertoi, että tarvitaan laajaa yhteistyötä, niin täytyy nyt kehua, että tämän ohjelman valmisteluhan lähti jo edellisen hallituksen ja edellisen eduskunnan aikana, ja siinä on laajasti kuultu koko asiantuntijakenttää ja haettu ne parhaat ratkaisut, mitä Suomessa asiantuntijoilla on tarjota. Näihin eri toimenpiteisiin lähes kaikkiin itsestään selvästi kuuluu aiempaa läheisempi yhteistyö perheen ja koulun välillä, ja se edellyttää myös sitä, että meillä on tarpeeksi niitä ammattilaisia siellä koulussa, siellä arjessa, ja sen takia ollaan lisätty määrärahoja.

Tuohon äskeiseen keskusteluun voisin todeta, että olennaisempaa kuin se hallinnollinen rakenne esimerkiksi psykologien ja kuraattoreiden osalta, jotka sitten kuraattoritkin voivat käydä sitä keskustelua, on se, että heitä on riittävästi. Tähän asti on ollut aivan liian vähän psykologeja ja kuraattoreita, [Puhemies koputtaa] ja nyt me olemme tuomassa tänne eduskuntaan teille sitten esityksen mitoituksista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ikonen.

16.41 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus on huolissaan nuorten kasvaneesta ahdistuksesta, pahoinvoinnista ja jopa näistä kasvaneista väkivallanteoista. Näitä tarinoita yhdistävät varsin usein päihde- ja mielenterveysongelmat, turvattomat kotiolot, ulkopuolisuuden kokemukset, vaikeudet koulunkäynnissä, hyväksynnän hakeminen ja tunne siitä, että kukaan ei välitä.

Nuorista on saatava kiinni mahdollisimman varhain. Siinä me kaikki aikuiset olemme tärkeässä asemassa vanhempina, opettajina, terveydenhoitajina, kuraattoreina, naapureina, koko kylänä. Jokaisen nuoren on saatava kokea osallisuutta ja löytää vahvuutensa, niitä nimittäin jokaisella nuorella on. Mutta samalla on opittava kunnioittamaan yhteisiä rajoja. Kaikelle kiusaamiselle, väkivallalle ja häiriökäyttäytymiselle on oltava nollatoleranssi.

Arvoisa hallitus! Koska nuoret ovat diginatiiveja ja elävät vahvasti netissä ja somessa, heitä on kyettävä suojelemaan entistä paremmin myöskin digitaalisen maailman uhilta. Kysynkin, arvoisa hallitus: mitä aiotte tehdä näille someajan huolestuttaville ilmiöille ja uhille? Ja edustaja Laihon kysymykseen terapiatakuusta emme tainneet vielä saada vastausta. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.42 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitykseni mukaan edustaja Ikonen puheenvuorossa oli paljon viisautta ja sitä huolta, jota yhteisesti jaamme nuorten asiassa. Toki on aina todettava, että onneksi valtaosa nuorista on selviytynyt tämän korona-ajankin keskellä hienosti, suorittanut koulutehtävänsä mallikkaasti, jaksanut toimia hyvinä ystävinä sellaisille nuorille, joilla on ollut vai-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

keampaa. Näille nuorille kuuluu myös lausua kiitos tämän vaikean ajan keskellä elämisestä.

Aivan tästä samasta aihepiiristä — digitaalisesta toimintaympäristöstä, siitä näkymättömästä maailmasta, jonka äärellä lapset ja nuoret käyttävät tunteja päivästä, jonka äärellä myös vanhemmat monesti pohtivat sopivia rajoja — hallitus keskusteli eilen pohtiessaan lapsistrategiaa, joka on parlamentarismien hieno voimannäyte, kaikkien puolueiden hyväksymä kokonaisuus, jonka valmistelu aloitettiin jo viime vaalikaudella. Sen toimeenpanon yhteydessä keskustelimme juuri siitä, miten tämän digitaalisen ympäristön pitäisi näkyä lasten ja nuorten elämässä, jonka tilannekuvan hyvin puheenvuorossanne kuvasitte.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru.

16.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, kaikki eduskuntaryhmät ovat sitoutuneet lapsistrategiaan, ja siltä osin on sanottava, että olemme yhdessä saaneet vuosikymmenten jälkeen aikaan selkeän suunnitelman siitä, millä tavalla lasten ja nuorten elinolosuhteita ja lasten ja nuorten oikeuksia tässä maassa paremmin ajetaan seuraavien vuosikymmenten aikana. Siihen liittyy myös monia parannusehdotuksia, ja tähän digitaaliseen toimintaympäristöön myös lapsistrategian osalta puututaan. Siellä on todellisia uhkia, ja lasten ja nuorten toimintaympäristönä tuo digitaalinen ympäristö korostuu erityisesti korona-aikana. Siksi on otettu myöskin vahvoja kantoja kaikkien eduskuntaryhmien yhteistyöllä siitä, että tämä ohjelma on siten sellainen toimenpidekokonaisuuksien osalta, jossa sitä konkreettisesti alkaa näkyä näiden yhteisten linjojen pohjalta. Seuraava etappi onkin nyt se, että julkaisemme tuon ohjelman, kaikki yhdessä eduskuntaryhminä, [Puhemies koputtaa] ja sen jälkeen panemme sen toimeen hallituksen päätöksillä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niikko.

16.44 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Liikuntaharrastamahdollisuudet ovat eriarvoistuneet koronan aikana. Kuntien liikuntapaikat on suljettu, ja ne henkilöt, jotka järjestöjen kautta tämmöisissä maksuttomissa tai hyvin edullisissa liikuntamuodoissa ovat olleet mukana, eivät pääse harrastamaan, mutta vastaavasti ne, joilla on rahaa, harrastavat edelleenkin. Kaikki harrastukset ovat toimineet ihan normaalisti yksityisellä puolella. Minkä takia hallitus on eriarvoistanut lasten mahdollisuuden liikkua ja olla tekemisissä toisten kanssa korona-aikana? Ja nyt kun te uhkaatte seuraavaksi laittaa kiinni myös ne yksityiset puolet, niin tiedätekö, millaiset vaikutukset niillä on lasten hyvinvoinnille ja perheiden hyvinvoinnille?

Ja toinen kysymys on se, että näitä väkivallantekoja yhdistää yleensä se, että on pitkäaikaista kiusaamista ollut taustalla ja tähän ei ole puututtu. Ja yksi tärkeä asia, mitä mielestäni pitäisi tehdä, on se, että perheitä pitäisi tukea niinä hetkinä, kun ne tarvitsevat sitä apua. Meillä on kuitenkin sellainen mentaliteetti ollut pitkään, että me lisätään vain ammattiauttajia kouluun ja luullaan, että se paikkaa esimerkiksi sen isän vajeen [Puhemies koputtaa] tai jonkun muun vajeen, [Puhemies koputtaa] mikä perheessä on. [Puhemies koputtaa] Koska hallitus palauttaa varat perheiden tukemiseen ennen kuin kriisi [Puhemies: Aika!] syntyy liian suureksi lasten ja vanhempien keskuudessa?

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.46 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin. Perheitä pitää auttaa. Palveluiden pitää toimia, taloudellista tukea pitää saada, ja tässä suhteessa Suomi on monin tavoin myös valtavan hieno maa. Kun kuvailte ongelmia, jotka liittyvät harrastamisen eriarvoisuuteen, tässä taustallahan on tietysti tartuntatautilaki ja sen nykyisen muodon antamat mahdollisuudet alueiden viranomaisille tehdä rajoittavia ratkaisuja, ja juuri tänäänhän ymmärtääkseni eduskunta on saanut tuosta mietintönsä valmiiksi, että näitä työkaluja alueviranomaisille tulee, lisää toimia, mikäli tautitilanne pahenee.

Mutta itse asiassa minusta Suomessa tilanne harrastamisessa on menossa kaikkineen aivan päinvastaiseen suuntaan, mitä kuvailitte huoleksanne. Tämä hallitus on päättänyt toteuttaa harrastamisen Suomen mallin, jokaiselle lapselle maksuttoman harrastuksen koulupäivän yhteyteen. Tässä vaiheessa sitä kokeillaan 117 kunnassa, ja näinäkin vaikeina aikoina tätä terveysturvallisella tavalla toteuttavat koulut, joissa on yhteensä [Puhemies koputtaa] 200 000 suomalaista lasta ja nuorta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Multala.

16.47 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronakriisin aikana, kuten muinakin aikoina, lapsia ja nuoria suojaa turvallinen arki, johon kuuluu vanhempien ja muiden kasvattajien tuki ja mielekäs tekeminen. Monissa kunnissa ovat jo olleet pitkään tauolla harrastukset, kuten myös esimerkiksi nuorisotalojen toiminta. Kaikissa perheissä ei ole samanlaisia mahdollisuuksia tai rutiineita korvata puuttuva aukko.

Tällä viikolla valmistui THL:n, sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeistus harrastustoiminnan järjestämisestä koronan aikana. Lähtökohtana oli, että alle 12-vuotiaiden harrastustoimintaa ei tulisi lopettaa kokonaan. Pidän tätä erittäin tärkeänä linjauksena, ja kiitän siitä. Pitkään jatkuneet rajoitukset ja epävarmuus tulevasta ovat kuitenkin jo nyt johtaneet kasvaneeseen harrastusten keskeyttämiseen, eikä uusia harrastuksia aloiteta samalla tavoin. Me kokoomuksessa esitimme etsivää seuratyötä, jonka avulla voitaisiin tuoda kaikki lapset ja nuoret mukaan harrastamisen pariin. [Puhemies koputtaa] Voisiko hallitus harkita tämän toteuttamista esimerkiksi osana harrastamisen Suomen mallia?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.48 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tuo ehdotus on ihan kiinnostava, ja tutustun siihen mielellään tarkemmin. On nimenomaan totta kai selvää, että harrastaminen Suomessa lasten ja nuorten arjessa, niin liikunnan kuin muidenkin harrastusten parissa, tapahtuu paljon vapaaehtoisten, fiksujen aikuisten johdolla, ja urheiluseurat ovat tässä esimerkiksi monin tavoin Suomea pysytyssä pitävä voima. Siksi näin korona-aikanakin olemme kohdistaneet monen muun taloudellisen tuen ohella myös näille urheiluseuroille lisätukia, ja niitä parhaillaan juuri nytkin on haussa ja valmistelussa.

Kaikkineen tilojen sulkeminen ja harrastustoimintojen väheneminen on ilman muuta valitettava asia, mutta samalla sanon, että tämä hallitus on sitoutunut siihen, että tauti pysyy

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

kurissa, jos kontaktien määrää vähennetään, ja nyt tietenkin tavoitteena on se, että aikuiset kykenisivät vähentämään kontaktejaan — siksi eduskuntakin elää poikkeuksellisissa olosuhteissa — jotta painopistettä rajoituksista voitaisiin siirtää lapsista ja nuorista aikuisten suuntaan. [Puhemies koputtaa] Omassa arvomaailmassani — ja tähän koko hallitus yhtyy — koulu on kaikkein tärkein lapsien ja nuorten arjessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys biopolttoaineiden myyntivelvoitteesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 4/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraava kysymys, edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.49 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies! Hallitus on asettanut tavoitteekseen nostaa biopolttoaineen myyntivelvoitetta 30 prosenttiin vuoteen 2029 mennessä. Tämä tulee nostamaan polttoaineiden hintaa, se on varmaa. Keskusta on ilmoittanut, että polttoaineen hinta ei tule nousemaan. Kysynkin teiltä, ministeri Saarikko: meinaatteko laskea myyntivelvoitetta, vai maksaako hallitus satojen miljoonien laskun, joka tästä aiheutuu?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen.

16.50 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys koskee lähinnä verotusta. Tämä ei ole puolueiden kyselytunti, mutta vastaan silti. Keskusta ei ole puhunut polttonesteiden hinnasta vaan polttonesteiden verotuksesta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Jakeluvelvoitteen nostaminen on tärkeä keino, jolla luodaan ennakoivasti kysyntää biopolttoaineille, ja se sitten innostaa jalostamot myös tuottamaan näitä yhä uusilla tavoilla. Se on tärkeä osa sitä, että liikenteen päästöjä voidaan vähentää. Tähän mennessä se on tuottanut hyviä tuloksia, ja Suomi on edelläkävijä — ei vain tässä jakeluvelvoitteen tasossa, vaan siinä, että Suomessa myös biopolttoaineisiin keskittyneistä yrityksistä on tullut globaaleja, kansainvälisiä yrityksiä, jotka menestyvät.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lisäkysymys, edustaja Harkimo.

16.51 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): [Puhujan mikrofonin on kiinni]

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofonin ei ole valitettavasti päällä — voitteko laittaa?

Kun jakeluvelvoitetta nostetaan 30 prosenttiin, niin se nostaa polttoaineiden hintaa. Verotuksesta en pysty sanomaan, mutta kun hinta tulee nousemaan, niin jollain tavallahan tämä pitää korvata. Millä tavalla se korvataan? [Ben Zyskowicz: Harakka sanoi, että tulee suoraan tilille! — Naurua]

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

16.51 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mistä me tiedämme, mikä tulee olemaan fossiilisten polttoaineiden hinta tulevaisuudessa? [Anne Kalmari: Kallis!] Fossiilisen energian hinta nousee, ja niin sen pitääkin nousta, globaalisti tulee näin tapahtumaan. Tämä vertailu vuoteen 29 — aikanaan näemme, kuinka taloudellista biopolttoaineiden tekeminen on verrattuna fossiilisiin polttoaineisiin. Mutta tavoite on se, että me saamme hiilipäästöjä vähennettyä, ja niitä pitää vähentää myös liikenteessä, ja on paljon järkevämpää tehdä se biopolttoaineita lisäämällä kuin rajoittamalla liikennettä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.52 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Vanhanen hyvin tähän vastasi. Tämä fossiilittoman liikenteen tiekartta on ministeri Harakan alaisuudessa ja valmistelussa oleva kokonaisuus, ja tietenkin hallituksen ministerit varmasti kaikki haluaisivat olla täällä paikalla vastaamassa kysymyksiin, mutta me olemme joutuneet rajoittamaan osallistumisemme niihin ministereihin, joita eduskunta ja oppositio ja eduskuntapuolueet ovat toivoneet, ja esimerkiksi ministeri Harakkaa ei ole toivottu tänään kyselytunnille vastaamaan. Joten toivoisin, että kun meitä saa olla täällä vain seitsemän, niin silloin toivotaan niitä ministereitä paikalle vastaamaan, joiden hallinnonalaan asiat kuuluvat. Tiedän, että ministeri Harakka varmasti olisi mielellään ollut täällä vastaamassa juuri tähän edustajan kysymykseen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys lasten ja nuorten harrastuksista korona-aikana (Matti Semi vas)

Suullinen kysymys SKT 5/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt siirrymme menettelyyn yksi kysymys ja yksi vastaus, ja seuraavaksi edustaja Semi.

Keskustelu

16.53 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Me elämme nyt tässä vaiheessa toista koronakevättä, ja erityisesti lapsille tämä on ollut tosi pitkä aika heidän elämässään ja tuntuu pitkältä. Hallitus on kuitenkin viisaasti linjannut sen, että perusopetus siirtyy etäopetukseen vasta viimeisenä keinona. Kannan kuitenkin suurta huolta myös etäopetuksessa olevien lukiolaisten ja amisaisten jaksamisesta. Nuorilla etäopetuksessa on vaikea ylläpitää tärkeitä suhteita kavereihin, ja samalla myös harrastustoiminta on — etenkin, kun julkiset harrastuspaikat on suljettu — erittäin rajattu. Vaikein tilanne on perheissä, joissa jaksaminen on tiukalla esimerkiksi rahahuolien takia, koska yksityiset ottavat kovan maksun niistä harrastuspaikoistaan ja lapset eivät pääse sinne osallistumaan.

Kysynkin, arvoisa puhemies: miten hallitus edistää sellaista kokonaisuutta, jossa lasten ja nuorten elämää, erityisesti harrastustoimintaa, [Puhemies koputtaa] rajataan mahdollisimman vähän?

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

16.54 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ihan totta, että tämä tuota pikaa jo vuoden kestänyt ajanjakso on vaatinut hyvin paljon vanhemmilta, hyvin paljon opettajilta, ja tietysti myös lasten elämässä tämä on herättänyt monia kysymyksiä ja poikkeuksellisen ajanjakson, ja tunnistamme ja tiedämme, että nuorten tilanteessa näemme myöskin mielenterveysongelmia ja ahdistuksen lisääntymistä. Meidän tehtävämme on samaan aikaan elää kahta aikaa: miettiä, miten hoidetaan jokainen päivä tämän kriisin keskellä, mutta nyt jo valmistautua niihin toimenpiteisiin, miten korjaamme näitä vaurioita tämän jälkeen, vähän kuin maanjäristyksen jälkeen seuraavana aamuna, kun aamu valkenee ja nähdään, mitä kaikkea on tapahtunut.

Harrastamisen osalta, kuten täällä aikaisemmin jo todettiin, ministeriö ja THL ovat yhteistyössä laatineet turvallisen harrastamisen periaatteet. Oleellinen kysymyshän ei ole vain se, harrastetaanko, kyllä vai ei. Ensinnäkin on monenlaisia harrastamisia, ja kaikkein oleellisinta on se, miten turvallisesti aikuiset, [Puhemies koputtaa] harrastuksen järjestämisestä vastuussa olevat sen tilanteen [Puhemies koputtaa] käytännössä toteuttavat.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys koronapassista (Mats Löfström r)

Suullinen kysymys SKT 6/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Löfström.

Keskustelu

16.55 Mats Löfström r: Arvoisa puhemies! Koronaan ovat pysähtyneet lomamatkat ja työmatkat, ja kaikkea matkustamista tulee edelleen välttää. Toivoa tuovat koronarokotukset, joita annetaan nyt lähes kaikkialla maailmassa. Niiden myötä matkustamista voidaan tulevaisuudessa helpottaa.

Tanska on ilmoittanut, että se ottaa kesällä käyttöön digitaalisen koronapassin. Tavoitteena on, että rokotteen saaneet saavat vapaammin matkustaa eivätkä enää tarvitse negatiivista testiä. Ruotsi on ilmoittanut kehittävänsä vastaavaa systeemiä, ja kehitys on samansuuntaista myös Yhdysvalloissa.

Ärade regering, har Finland någon plan gällande detta?

Yritysten ja matkailun takia on tärkeää, että saamme kansainväliset standardit todistukselle. Kysyisin hallitukselta: onko Suomessa aikeita olla mukana kehittämässä digitaalista koronapassia?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

16.56 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on kokonaisuus, josta Eurooppa-neuvostossa on yhdessä keskusteltu, viime Eurooppa-neuvostossa keskusteltiin, ja tämän asian osalta varmasti asiaan palaamme monta kertaa tämän kevään aikana. Olisi ehdottoman tärkeää, että me saisimme yhteisen eurooppalaisen ratkaisun tähän. Me tarvitsisimme myös yhteisen eurooppalaisen ratkaisun kaiken kaikkiaan rajakysymyksiin ja matkustamisen terveysturvallisuuteen, ja vastaavasti nyt kun rokotukset edistyvät, me tarvitsemme yhteisen eurooppalaisen ratkaisun siihen, millä tavalla se rokotetodiste annetaan, kun esimerkiksi rajan yli liikutaan. Tämä on sellainen asia, että meidän pitää yhdessä löytää tähän vastauksia, ja tätä työtä tehdään. Suomi on ottanut sen kannan, että me haluamme tämänkaltaista passia tai todistuskokonaisuutta edistää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys ylioppilaskirjoitusten järjestämisestä korona-aikana (Marko Asell sd)

Suullinen kysymys SKT 7/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Asell.

Keskustelu

16.57 **Marko Asell sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ylioppilaskirjoituksiin liittyviä kysymyksiä: Vuosi 2020 oli haastava vuosi abiturienteille sekä nuorille yleisesti. Sopeutuminen etäopetukseen, ylioppilaskirjoitusten poikkeusjärjestelyt ja epätietoisuus tulevista pääsykoejärjestelyistä aiheuttivat paljon huolta. Ylimääräistä kuormitusta ja stressiä tuli monille opiskelijoille. Näin sen itsekin läheltä, kun omassa perheessä tyttäreni joutui kirjoittamaan viime keväänä viisi ylioppilasainetta viiden päivän sisään. Siinä ei palautumiselle juuri aikaa jäänyt. Nyt tämän pandemian jatkuessa poikkeusjärjestelyjä on tiedossa myös tämän kevään kirjoituksiin, ja kysynkin opetusministeri Saramolta: miten nuorten jaksamiseen ja heidän valmistautumiseensa näihin kirjoituksiin on pyritty nyt sitten vastaamaan, ja mitä järjestelyjä ja ohjeistuksia on tehty kunnille ja koulutuksenjärjestäjille, että voidaan terveysturvallisesti myös tänä keväänä ylioppilaskirjoitukset järjestää?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saramo.

16.58 **Opetusministeri Jussi Saramo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toisen asteen opiskelijoiden tilanne on todella huolestuttava. Hallitus on myöntänyt nuorten jaksamiseen ja oppimisvajeiden paikkaamiseen lukiokoulutukseen korona-avustuksia 17 miljoonaa euroa. Sillä järjestäjät ovat voineet tukea lukiolaisten ylioppilaskirjoituksiin valmistautumista esimerkiksi järjestämällä kertaavia lisäkursseja ja antamalla pienryhmä- ja tukiopetusta.

Sinänsä tämä koronatilanne aiheuttaa kirjoituksiin valmistautuville tosi paljon huolta ja stressiä, niin kuin kysyjä totesi, ja olennaista on se, että on ennakoitavasti nyt pystytty kertomaan etukäteen, miten kirjoitukset tullaan järjestämään, ja jo viime vuoden puolella on

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

päätetty isosta joukosta erityisjärjestelyjä, jotka on sitten voitu tiedottaa muun muassa nettisivuilla.

Kun kerroit tässä, että on viisi päivää ollut putkeen, niin yksi esimerkki on, että koepäiviä on hajautettu, jotta kerrallaan koolla olevien opiskelijoiden määrää saadaan vähennettyä. Tämä hajauttaminen on näiden kokelaiden edun mukaista, koska sitten meillä on pienempiä kokelasmääriä [Puhemies koputtaa] ja sitten isommat etäisyydet, että voidaan turvallisesti olla siellä tiloissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä kohtaa totean edelleen, että täällä salissa teititellään, ei sinutella.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys kuntien perhepalveluista korona-aikana (Pekka Aittakumpu kesk)

Suullinen kysymys SKT 8/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Otamme vielä edustaja Aittakummun kysymyksen. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä tähän tärkeään aiheeseen: lasten, nuorten ja perheiden tilanteeseen, josta olemme jo tässä puhuneet.

Jo ennen koronaa tilanne oli monissa perheissä vaikea. Lasten ja nuorten hyvinvointia heikentävät esimerkiksi perheiden hajoaminen, päihteiden ongelmakäyttö, mielenterveysongelmat ja taloudelliset vaikeudet. Hallitus on tällä kaudella aivan oikean suuntaisesti vahvistanut maamme lasten, nuorten ja perheiden palveluita koko maassa. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat kuntien vastuulla, ja kunnissa monelta osin ratkaistaan käytännön tasolla, millä tavalla lasten ja perheiden hyvinvoinnista pidetään huolta. Nyt monet ovat erityisen huolissaan siitä, miten kunnat pystyvät hoitamaan tehtävänsä, kun tämä kriisi pitkittyy, ja haluan kysyä asianosaiselta ministeriltä: mitä konkreettista hallitus aikoo tehdä rohkaistakseen ja tukeakseen kuntia edelleen, että näistä palveluista pidetään kiinni [Puhemies koputtaa] ja että kaikki saavat tarvitsemansa palvelut? [Puhemies koputtaa]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru.

17.01 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan olennainen kysymys on todella huomata se, että kuntia viedään nyt joka suuntaan, eli tarvetta on sekä ennaltaehkäisevässä mielessä maan rajoille, on myös tarvetta tehdä jäljitystä, onnistua siinä, ja testata — ja tämä jo yksistään perustehtävien osalta siellä kunnissa. Mutta aivan olennaista on myöskin tukea lapsia ja nuoria, toisaalta myöskin siten ikäihmisiä, että varmaan näissä molemmissa ryhmissä näitä erityisiä toimia on oltava yhä enemmän, ja vanhemmuuden tuki tässä ajassa on aivan olennaista, jotta me jaksamme tämän koronakriisin läpi.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Me tuimme viime vuonna lasten ja nuorten oppimistuloksiin, hyvinvointiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvällä kokonaisuudella lisätalousarviossa 320 miljoonalla eurolla nimenomaan lasten ja nuorten arjessa jaksamista. Varmasti tämä sama kysymys on edessä, koska teimme myöskin hybridistrategiapäivittämisen yhteydessä arviota vaikutuksista, ja tältä osin nyt käymme tätä samaa keskustelua. Sosiaali- ja terveydenhuollossa [Puhemies koputtaa] 112 miljoonaa käytetään kunnissa nyt tätä rahaa viime vuonna yksistään tähän tukeen. [Puhemies koputtaa]

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. Tämä kyselytunti on päättynyt, siirrytään päiväjärjestyksen muihin asioihin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Perustuslakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 4/2021 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi perustuslakivaliokunnan jäseneksi edustaja Ari Torniaisen.

4. Sivistysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 5/2021 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sivistysvaliokunnan jäseneksi edustaja Jouni Ovaskan ja edustaja Emma Karin sekä varajäseneksi edustaja Jenna Simulan.

5. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 7/2021 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan varajäseneksi edustaja Jenna Simulan.

6. Maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 8/2021 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseneksi edustaja Jenna Simulan ja varajäseneksi edustaja Ari Koposen.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

7. Tulevaisuusvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 10/2021 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi tulevaisuusvaliokunnan varajäseneksi edustaja Jenna Simulan.

8. Hanna Holopaisen vapautuspyyntö ympäristövaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 7/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 5.2.2021 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 5.2.2021 kello 10.

9. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2019

Kertomus K 9/2020 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 7/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 7/2020 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Valiokunnan puheenjohtaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

17.04 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, pahoittelut, että meinasin myöhästyä tästä.

Meillä on siis käsiteltävänä tänään tarkastusvaliokunnan mietintö eduskunnan tilintarkastajien kertomuksesta, joka koskee Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöstä, toimintakertomusta ja kirjanpitoa ja samoin koskee UPIa ja eduskuntaa. — Voinko käsitellä nämä kaikki yhdessä, vai käsitelläänkö nämä erikseen?

Arvoisa puhemies ja kansanedustajat! Tarkastusvaliokunta on kuullut muun muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa ja tarkastusviraston pääjohtajaa koskien siis VTV:n tilinpäätöstä, toimintakertomusta ja kirjanpitoa sekä hallintoa vuodelta 2019. Totean, että tilintarkastajien kertomukset ovat olleet niin sanotusti puhtaita, eli näillä tilintarkastajilla ei ole ollut huomautettavaa. Tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Mietinnössään valiokunta on kiinnittänyt huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön sekä toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin.

Tarkastusvaliokunta on viime vuosina laatimissaan mietinnöissään kiinnittänyt erityistä huomiota tarkastusviraston työhyvinvoinnin kehittymiseen ja henkilöstökyselyissä esille tulleisiin epäkohtiin. Vuonna 2019 tarkastusvirastossa ei järjestetty henkilöstökyselyä, sil-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

lä viraston johtamisuudistuksessa on meneillään siirtymäkausi, ja uuteen toimintamalliin ollaan siirtymässä vaiheittain. Valiokunta toteaa, että se tulee jatkossakin seuraamaan tarkastusviraston työhyvinvoinnin kehitystä.

Päätösehdotuksenaan valiokunta on ehdottanut, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa tämän kertomuksen johdosta, ja mietintö todellakin tarkastusvaliokunnassa oli yksimielinen.

Ulkopuolelta tämän mietinnön totean kuitenkin, että tarkastusvaliokunta on tänään keskustellut julkisuudessa esillä olleista VTV:n toimintaan liittyvistä kysymyksistä ja tehnyt epävirallisen päätöksen siitä, että valiokunta tulee ottamaan omana asianaan esille Valtiontalouden tarkastusviraston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toiminnan taloudenhoi-dossa. Mutta tähän varmasti palaamme myöhemmin.

Jos puhemiehelle sopii, niin käsittelen myöskin tarkastusvaliokunnan mietinnön 9 koskien tilintarkastajien kertomusta Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2019. — Eli tarkastusvaliokunta on tässäkin kuullut tilintarkastajien puheenjohtajaa ja instituutin johtajaa, ja totean, että tilintarkastajien kertomukset ovat olleet niin sanotusti puhtaita, eli tilintarkastajilla ei ole ollut mitään huomautettavaa. Eli tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Mietinnössään valiokunta on kiinnittänyt huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön, toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin. Ulkopoliittisen instituutin osalta valiokunta ei ole nostanut esille mitään erityiskysymyksiä.

Päätösehdotuksenaan tarkastusvaliokunta ehdottaa yksimielisesti, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomusten johdosta.

Sitten puolestaan eduskunnan tilintarkastajien kertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2019:

Tarkastusvaliokunta on kuullut muun muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa, eduskunnan hallintojohtajaa ja eduskunnan tietohallinnon asiantuntijoita, ja totean, että tilintarkastajien kertomukset ovat olleet niin sanotusti puhtaita, eli tilintarkastajilla ei ole ollut mitään huomautettavaa. Tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Mietinnössään valiokunta on kiinnittänyt huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön, toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin.

Eduskunnan osalta valiokunta on nostanut esille tietoturvan. Eli valiokunta pitää hyvänä, että eduskunnan tilintarkastajat ovat arvioineet eduskunnan tietoturvan tasoa. Tärkeää on, että arvioinnin kehittämissuositukset myös toteutetaan. Perusteltua on muun muassa perustaa tietoturvan ohjausryhmä, jotta toimintaa kehitetään ja ohjataan kokonaisvaltaisesti. Erilaisia häiriötilanteita varten on tärkeää testata ennalta kriittisten järjestelmien toimivuus, ja tarkastusvaliokunta on painottanut, että eduskunnan kansliassa tulee olla riittävästi tietoturvakysymyksiin liittyvää asiantuntemusta ja on tärkeää myös varmentaa ulkoisten palveluntuottajien asiantuntemus ja resurssien riittävyys häiriötilanteessa. Valiokunta on nostanut esille muun muassa digitalisaation ja pilvipalveluiden käyttöön liittyvät lisääntyneet tietoturvaohat.

Päätösehdotuksenaan tarkastusvaliokunta on yksimielisesti ehdottanut, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomusten johdosta.

Kiitän arvoisaa puhemiestä joustavuudesta, että sain esitellä nämä kaikki näin könttänä. — Kiitos paljon.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Eli kuten tässä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Alanko-Kahiluoto totesi, hän esitteli kohdat 9, 10 ja 11. Silti ajattelen sillä tavalla, että tässä olisi hyvä käydä keskustelu ensin nyt tästä kohdasta 9, eli tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2019, ja sitten mennään seuraaviin asioihin. — Ja seuraavaksi edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.10 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Otan kantaa tässä vain yhteen huomionarvoiseen ja ajankohtaiseen asiaan tässä valiokunnan mietinnössä — siis puhutaan nyt tästä eduskunnan tarkastuskertomuksesta — ja se on tämä eduskunnan tietoturvan varmistaminen. Kuten mietinnössäkin todetaan, tilintarkastajien erityisenä tarkastuskohteena on ollut eduskunnan tietoturvan hallinnointi, ja seuraamme tätä asiaa siellä edelleen, eli tämä on edelleenkin meillä tilintarkastajien seurannan kohteena.

Eduskunnassa on varmistettava, että meillä on riittävästi asiantuntevia henkilöitä tietoturvakysymyksiin, eli tässä tarvitaan erikoisosaamista, jotta uhat ja riskit tunnistetaan jo ennakoivasti ja kaikki mahdolliset verkon suojaukset ovat varmasti kunnossa. Myös etätyöhön liittyvien tietoturvariskien tunnistaminen ja etätyökalujen ja erilaisten ohjelmien jatkuva kehittäminen on tärkeää, ja siksi olen samaa mieltä kuin valiokuntakin tässä omassa mietinnössään, että eduskunnassa on syytä lisätä erityisasiantuntijuutta näissä asioissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.12 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Haluan nyt tarkistaa, kun minulle on vähän epäselvää: käsittelemmekö tässä yhteydessä myöskin Ulkopoliittista instituuttia vai onko se sitten vasta seuraavassa vaiheessa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Kohdassa 11.

Sitten minä käytän puheenvuoron silloin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

17.12 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten edustaja Mäkisalo-Ropponen omassa puheenvuorossaan toi esille tämän tietoturvakysymyksen, itse kiinnitin tässä tarkastusvaliokunnan mietinnössä huomiota juurikin tähän samaan asiaan. Nämä tietoturva-asiat jos jotkin ovat ajankohtaisempia kuin koskaan.

Me saatiin hiljattain tietoa siitä, että tietomurto oli tapahtunut meidän eduskunnan sähköposteihin. Se on vakava asia, ja tällaiset pitää pystyä ehkäisemään, koska me menään koko ajan enemmän ja enemmän digitaalisiin aineistoihin meidän kokousten osalta ja meidän pitää pystyä myöskin liikuttelemaan sitä aineistoa luottamuksellisesti niin, etteivät sinne ulkopuoliset pääse käsiksi.

Ei ole kovinkaan montaa vuotta, kun ulkoministeriöön murtauduttiin tietoturvapuolelle, ja Suomi ei itse tätä edes huomannut, vaan tämä tieto tuli Ruotsista meille, että meillä on tällainen tietoturvamurto tapahtunut. Nämä ovat vakavia kysymyksiä. Silloinhan tähän puututtiin. Viime kaudella me tehtiin lainsäädäntöä sen suhteen, että me pystyttäisiin puuttumaan tämäntyyppisiin asioihin entistä paremmin. Mutta mitä enemmän aikaa tässä ku-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

luu ja tämä digitalisaatio kehittyy, niin sitä olennaisemmaksi osaksi nämä tietoturvakysymykset nousevat.

Eikä pelkästään nyt sitten puhuta siitä, mitä tietokonelaitteitten sisäpuolella tapahtuu. Minä olen hyvin huolissani myös siitä, että meiltä löytyy tästä maasta riittävästi myös tällaisia turvallisia tiloja, missä voidaan käydä niitä keskusteluita, joita kukaan muu ei saa kuulla. Ja tässä pitää valtionhallinnon kyllä jatkossa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tällaiset turvatilat ovat varmistettuina niin eduskunnan kuin koko valtionhallinnon käyttöä varten. Nämä ovat niitä kysymyksiä, joita ei voi pätäkääkään ottaa löysästi, vaan nämä kysymykset pitää ottaa äärimmäisen vakavasti, että meillä tämä meidän koko päätöksentekomme ja kaikki nämä tällaiset erityisesti turvallisuuteen liittyvät luottamukselliset keskustelut, kysymykset, neuvottelut pystytään huolehtimaan.

Eli tarkastusvaliokunta on tässä aivan oikeaan asiaan huomiota kiinnittänyt, koska se on tullut käytännössä myöskin muuta kautta esiin, ja minä toivon, että meillä niin eduskunnassa kuin valtionhallinnossa nämä kysymykset otetaan nyt hyvin, hyvin vakavasti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.15 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies...

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofoni päälle, kiitos.

Alkua ei tarvitse sanoa. — Edustaja Savola nosti tässä äsken esille tärkeän kysymyksen, joka liittyy tähän kykyyn käydä luottamuksellisia keskusteluja täällä eduskunnan puitteissa. Me olemme tänään puhuneet tästä asiasta myöskin puolustusvaliokunnassa ja ulkoasiainvaliokunnassa. Näissä valiokunnissa erityisesti käsitellään hyvin herkkiä ja vaikeita asioita, ja tietoturvallisuuden täytyy olla sataprosenttisesti varmistettu. Nyt valiokunta on ollut siinä mielessä hankalissa tilanteissa, että koronaepidemian vuoksi kun meillä ovat nämä tietyt rajoitteet, ne estävät meitä, valiokuntaa, laajapohjaisesti käsittelemästä turvatiloissa näitä meidän kysymyksiämme, ja tässä täytyisi nyt löytää mahdollisimman nopea ratkaisu, niin että eduskunta pystyy täysipainoisesti toimimaan, koska nyt nämä valiokunnat tässä suhteessa nilkuttavat.

Tämä huomio tietoturvasta on tietysti vakava asia, ja siinä kannattaa huomioida se, että yksi seikka on juuri tämä digitalisaation kautta tapahtuva etätyöskentely, ja meillähän on tietoa siitä, että eri tahot seuraavat näitä asioita. Me saimme aika hälyttäviä tietoja sekä Tanskasta että Norjasta koskien heidän hävittäjähankintojaan, siitä kuinka sitä on seurattu ulkomailta käsin. Euroopan strateginen autonomiakäsitelään pitää isona tavoitteena sitä, että digipuolessa me saavuttaisimme jonkuntyyppisen itseriittoisuuden. Nythän tilanne on se, että näistä verkkojen pohjina olevista järjestelmistä vain 3 prosenttia on eurooppalaissa hallinnassa, eurooppalaisten tekemiä, siis 3 prosenttia on siellä, 66 prosenttia on Yhdysvalloissa ja 30 prosenttia on Aasiassa, eli tässä suhteessa meillä on iso työ myöskin tämän koko verkkojärjestelmän edelleenkehittämisessä. Mutta tämä turvallisuuskysymys on akuutti ja vakava myöskin eduskunnan päätöksenteon kannalta.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 9/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

10. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2019

Kertomus K 10/2020 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 8/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 8/2020 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Edustaja Alanko-Kahiluoto käytti jo puheenvuoron, joten onko tähän vielä puheenvuoroa?

Keskustelu

17.17 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Käytin äsken esittelypuheenvuoron näistä kolmesta tilintarkastuskertomuksesta, eli ei ole tarvetta enää. Olen kuulolla, ja pidän mahdollisesti sitten loppupuheenvuoron. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Selvä. — Edustaja Kiuru, Pauli.

17.18 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta valvoo valtion taloudenhoitoa. Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on tuoda eduskunnan tietoon merkittävät valvontahavaintonsa. Tarkastusvirasto vaikuttaa siihen, että valtion taloudenhoidossa noudatetaan säädöksiä ja hyvän hallinnon periaatteita. Viraston omia arvoja ovat muun muassa vastuullisuus ja avoimuus. Valtiontalouden tarkastusvirasto tekee tärkeää työtä. Hyvään hallintoon kuuluu luottamus.

Valtiontalouden tarkastusviraston oma toiminta on noussut tiedotusvälineissä esiin. Oikeusasiamies antoi joulukuussa 2020 huomautuksen viraston johdolle virkajärjestelystä, jossa palkkaa maksettiin ilman työ- ja virkapaikallaolovelvoitetta. Epäselväksi on media-tietojen mukaan jäänyt myös pääjohtajan virkalennoista saatujen bonuspisteiden käyttö. Luottamus on kärsinyt.

Yksittäistä virkajärjestelyä tai bonuspisteitä tärkeämpää on viraston toimintakulttuuri. Toimintakulttuurin pitää kasvattaa luottamusta virastoon ja suomalaiseen hallintoon. Pääjohtaja kirjoittaa viraston verkkosivuilla: ”Mahdollisissa eturistiriidoissa tärkeintä ei ole se, miltä meistä itsestämme tuntuu, vaan se, miten muut näkevät tilanteen.” On kiistatonta, että kansalaisten luottamus viraston huolellisuuteen varojen käytössä on kärsinyt. Luottamus on palautettava.

Arvoisa puhemies! On kysyttävä: kuka valvoo valvojaa, ja kuka tarkastaa tarkastajaa? Valtiontalouden tarkastusvirastossa on sisäinen tarkastaja, ja sisäisellä tarkastajalla on tukenaan sisäisen tarkastuksen ohjesääntö. Ohjesäännön mukaan sisäinen tarkastus toimii pääjohtajan alaisuudessa. Sisäisen tarkastajan on laadittava tarkastusraportti. Sisäisen tar-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

kastuksen on viipymättä raportoitava pääjohtajalle merkittävistä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteista tai väärinkäytöksistä. Ohjesääntö asettaa sisäisen tarkastajan kiulliseen tilanteeseen, jos hän havaitsee puutteita pääjohtajan toiminnassa. Hän joutuisi siis raportoimaan pääjohtajan väärinkäytöksistä pääjohtajalle itselleen. Tarkastajalla tulisi olla oikeus ja velvollisuus raportoida suoraan tarkastusvaliokunnalle ilman välikäsiä niistä asioista, jotka koskevat pääjohtajan omaa toimintaa. Ohjesääntöä on päivitettävä. Luottamus on palautettava.

Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston työjärjestys määrää, miten menetellään eduskunnan valiokuntakuulemisiin valmistauduttaessa. Työjärjestys määrää, että tarkastusviraston virkamiehen on ilmoitettava pääjohtajalle, jos hänet kutsutaan kuultavaksi eduskunnan valiokuntaan. Virkamiehen on annettava kirjallinen esityksensä tarkistettavaksi pääjohtajalle hyvissä ajoin ennen valiokuntakäsittelyä. On oikein, että johto pidetään informoituna. Tilanne ei ole kuitenkaan ongelmaton. Jos tarkastusvaliokunta päättäisi kutsua sisäisen tarkastajan kuultavaksi valiokuntaan selvittämään johdon toimintaa, olisi kirjallinen materiaali toimitettava etukäteen pääjohtajan tarkistettavaksi. Pääjohtaja siis tarkistaisi itseään koskevan esityksen ennen valiokuntaesittelyä. Luottamus esityksen objektiivisuuteen kärsii. Objektiivisuus on myös yksi viraston arvoista. Luottamus asetettuihin arvoihin kärsii. Tällaisessa tapauksessa työjärjestyksessä pitäisi olla maininta, että sisäinen tarkastaja raportoi valiokunnalle ilman ennakkotarkastusta. Työjärjestys on päivitettävä ja luottamus on palautettava.

Arvoisa puhemies, nyt menivät paperit sekaisin. Pieni hetki.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ihan rauhassa voi lajitella vähän papereita.

Kyllä, tästä se jatkuu. Jätän yhden kappaleen väliin aikataulusyistä, tai vähän enemmänkin. Arvoisa rouva puhemies, pahoittelut.

Teen esityksen, että asia jätetään pöydälle keskiviikkona 10. helmikuuta pidettävään täysistuntoon.

Kokoomus haluaa palauttaa työrauhan ja luottamuksen tarkastusvirastoon. Asian tärkeyden vuoksi mietinnön hyväksymisessä on hyvä ottaa viikon aikalisä. On syytä odottaa tarkastusvaliokunnan virallista päätöstä siitä, että valiokunta ryhtyy selvittämään tarkastusvirastoon liittyviä ongelmia.

Korostan tässä yhteydessä, että tarkastusvaliokunnassa tehdään puheenjohtajan johdolla erinomaista työtä hyvässä hengessä, ja tänään lähetetyn tiedotteekin mukaan meillä on olemassa vahva näkemys siitä, miten asiassa tulee edetä. Mutta kun otetaan huomioon tämän asian merkittävyys, luottamuksen palauttaminen tarkastusvirastoon, niin haluan pitää tämän täysistuntokäsittelymahdollisuuden avoimena. Seuraavassa täysistuntokäsittelyssä mietintöön voidaan jättää poikkeava kannanottoehdotus, jos se saadun uuden tiedon ja tilanteen valossa katsotaan tarpeelliseksi. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.24 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusvirasto tekee todella tärkeää työtä osana valtion tarkastustoimintaa, ja kuten valiokunnan puheenjohtaja ja myös edustaja Kiuru totesivat, niin valiokunta on tänään epävirallisessa ko-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

kouksessaan yksimielisesti päättänyt ottaa Valtiontalouden tarkastusviraston tilanteen omana asiana käsiteltäväksi ja aloittaa kuulemiset heti ensi viikolla.

Totean tässä yhteydessä, että myös eduskunnan tilintarkastajat käsittelevät asiaa ensi viikon kokouksessaan jo ennen valiokunnan käsittelyä. On kaikkien etu, että mediassakin esille nousseista asioista saadaan pikaisella aikataululla selvyys. Tarkastustoiminnan tavoitteena on aina oppiminen, ja nyt meidän tehtävänä on selvittää, onko esimerkiksi tarkastusviraston prosesseissa ja rakenteissa oppimista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tolvanen.

17.25 **Kari Tolvanen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tarkastusvirasto on todella sellainen virasto, jonka on ehdottomasti nautittava luottamusta, ja nythän tilanne on se, että eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksellä luottamusta on horjutettu ja luottamus on horjunut. Se asia on toki käsitelty omalla tavallaan, mutta nyt on julkisuuteen tullut hyvin paljon henkilöstöltä viestejä, että virastossa kaikki asiat eivät ole kunnossa, on moitittu muun muassa johtamista, ja nämä viestit ovat olleet anonyymeja. Niin tai näin, kuten sainoin, Valtiontalouden tarkastusviraston pitää nauttia luottamusta, ja kaikki epäselvyydet on nyt selvitettävä.

Edustaja Kiuru tuossa äsken puhui hyvin ja perusteli, miksi tämä asia pitää lykätä, täysistunnossa jättää pöydälle, ja se on täysin perusteltu vaatimus, ja minä kannatan hänen esitystään pöydällepanosta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pauli Kiuru on edustaja Tolvasen kannattamana ehdottanut, että asia pannaan pöydälle keskiviikkona 10.2. pidettävään täysistuntoon. Asia jää siis pöydälle. Onko muita ehdotuksia pöydällepanon ajankohdasta? — Ei ole.

Asia pantiin pöydälle 10.2.2021 pidettävään täysistuntoon.

11. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2019

Kertomus K 11/2020 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 9/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 9/2020 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Edustaja Alanko-Kahiluoto, oliko tämä myös aiempi esittelypuheenvuoro, joka tässä puhujalistalla näkyy?

Keskustelu

17.27 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Kyllä se oli, elikkä minä kävin jo tämän eduskunnan tarkastusvaliokunnan yksimielisen mietinnön tästä läpi, niin että ei ole siihen lisättävää.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.28 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi omassa esittelyssään, Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa ei ole mitään huomautettavaa. Mutta haluan tässä yhteydessä kuitenkin mainostaa instituutin työtä ja kiittää siitä. Ulkopoliittinen instituutti on tutkimuslaitos, jonka tehtävänä on tuottaa korkeatasoista ja ajankohtaista tietoa kansainvälisistä suhteista ja EU-asioista. Instituutti julkaisee erinomaisia ja laadukkaita julkaisuja ja raportteja, joihin kyllä kannattaa ehdottomasti tutustua. Instituutin toiminnan merkitys on näinä kansainvälisen politiikan epävakaina aikoina korostunut entisestään, ja sen julkaisuihin tutustuminen on meille kansanedustajille erittäin hyödyllistä — olen oppinut sieltä paljon uusia asioita. Eli yhteenvetona: instituutti tekee todella hyvää työtä, ja kiitos heille siitä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Puisto.

17.29 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Myös hyvin yleisesti ja lyhyesti tästä Ulkopoliittisen instituutin toiminnasta ihan sisältöjen näkökulmasta: Itse olen pitkään seurannut erilaisia ajatuspajoja ja ajatushautomoita eri puolilla maailmaa ulkosuhteissa ja taloussuhteissa ja monissa muissakin asioissa, ja nyt kun ajattelee tätä Ulkopoliittista instituuttia näin eduskuntatyön näkökulmasta — itselläni on myös ulkoasioita omalla työpöydällä varsin hyvä määrä täällä eduskunnassa — voi sanoa, että varsin hyvin on kyllä toiminut. Eduskunnassa ylipäänsäkin voisi ehkä olla enemmän ulkopoliittista keskustelua täällä täysistuntosalissa ja muutenkin, ja jos ajattelee ulkoasiainvaliokunnan toimintaa, missä myös itse olen mukana, niin siinä on tietysti semmoinen määrämuotoisuus, paljon asioita käsitellään määrämuotoisesti — siellä voi olla välillä omia asioita, mitä valiokunta ottaa esille, ja välillä voi olla erilaisia matkoja ja epävirallisempiakin tapaamisia — mutta selvästi tämäntoinen syvempi analyysityö, mitä Ulkopoliittinen instituutti tekee ja tuottaa, tuo arvokkaan lisän. Sieltä tosiaan tulee usein näitä pikaisia analyyseja elikkä näitä FIIA Briefing Papereita, ja sitten välillä on syvempiä keskustelutilaisuuksia ja paneeleita nyt koronan aikana — ne on näillä webinaareilla etänä järjestetty, mutta ovat toimineet kuitenkin ihan mukavasti — ja välillä tulee myös tällaista teoreettisempaa poliittista pohdintaa, mikä on hyvin syvällistä ja millä on myös oma asemansa. Näkisin, että hyvää työtä tekevät ja sillä on eduskuntatyölle lisäarvoa varsinkin silloin, kun on ajankohtaisia asioita ja nopeita asioita, kompleksisia asioita, missä yhdistyvät esimerkiksi ulkosuhteet, taloussuhteet ja missä tarvitaan myös syvällistä näkemystä tämän eduskuntatyön tueksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

17.31 **Mikko Savola kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Se on mukava kuulla, että FIIAa, Ulkopoliittista instituuttia, kehutaan ja sen toimintaan ollaan tyytyväisiä. Itse pääsen seuraamaan tätä varsin läheltä tämän neuvottelukunnan puheenjohtajuuden roolissa. Totta kai tällä neuvottelukunnalla me seurataan talouskehitystä ja sitä, että pysytään niissä talousraameissa, mitkä on annettu, ja määrärahoissa, mutta totta kai enemmän vielä tätä laadullista sisältöä, mitä nämä tutkimukset tuottavat. Ilman tätä Ulkopoliittista instituuttia kyllä meidän ulkopoliittinen osaamisemme ja tämä koko keskustelu mediassa ja näitten asiantuntijoiden löytäminen, tutkimus — kaikki — olisivat huomattavasti ohuemmalla pohjalla täs-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

sä maassa, ja sen takia tällä meidän omalla think tankillamme on kyllä paikkansa. Varsinkin tässä viime kuukausien aikana, kun presidentinvaalien tilannetta Yhdysvalloissa on seurattu, niin kyllähän nämä johtavat asiantuntijat ovat nimenomaan Ulkopoliittisen instituutin kautta esiintyneet, ja sitä kautta ollaan saatu sitä analyysiä myöskin meille käyttöön.

Näissä tutkimuksissahan on parasta se, että ne tuottavat puolueetonta, riippumatonta tietoa, jota me sitten itse saadaan hyödyntää niissä määrin kuin hyväksi katsomme. Tämä on tietysti se ihan keskeinen asia, mikä pitääkin olla.

Näin neuvottelukunnan kannalta meidän tehtävämme on viedä ne parlamentinkin terveiset sinne Ulkopoliittiseen instituuttiin, katsoa tätä vähän niin kuin päältä. Mielelläni niitä evästyksiä kyllä otan, ja varmasti kaikki me neuvottelukunnan jäsenet, jotka pääosin kansanedustajista koostuvat, otamme ne vastaan ja viemme ne. Meikin olemme tässä etätyömoodissa, jos näin voi sanoa, eli kaikki kokoukset toteutetaan tällä hetkellä etäkokouksina ja kuulemiset niin ikään, mutta eiköhän siltäkin osin jälleen tänä vuonna normaaliin päiväjärjestykseen päästä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.33 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies...

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofoni jälleen, edustaja.

Tästä paikalta on tottunut puhumaan ilman mikrofonin päällepanoa, niin tapahtuu näitä virheitä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä tilintarkastuskertomus on yksiselitteinen. Ei ole mitään huomautettavaa UPIn tilinpäätöksessä eikä myöskään toimintakertomuksessa.

Edustaja Kanerva tässä kyselytunnilla totesi, että yhteiskunnissamme laajemmin on kaksi megaluokan kysymystä: toinen on talous ja toinen on turvallisuus. Ulkopoliittinen instituutti liikkuu nimenomaan tässä toisessa megaluokan kysymyksessä, eli ulko- ja turvallisuuspolitiikan ydinasiat ovat sen agendalla. Sen takia on erinomaisen tärkeää, kun me tiedämme, että Ulkopoliittinen instituutti on vielä eduskunnan alainen laitos, siis korostan, eduskunnan alainen laitos, että se moniäänisyys ja monipuolisuus, mikä liittyy ulko- ja turvallisuuspoliittiseen keskusteluun, heijastuisi myös Ulkopoliittisen instituutin tutkimustoiminnassa ja myöskin ulostuloissa. Joskus on kuultu moitteita siitä, että siinä on tietäytyypistä yksiäänisyyttä — en ota kantaa siihen, onko näin vai ei, vaan siihen, että täytyy varmistaa kaikissa tilanteissa se, että tämä tavallaan ulko- ja turvallisuuspoliittisen keskustelun laeva analyysikenttä näkyy aidosti, eikä saa tulla sellaisia näkemyksiä, että se olisi jostain kulmasta ollut yksiäänistä.

Tässä suhteessa neuvottelukunta on yksi elin, joka Ulkopoliittisessa instituutissa toimii, joka on sellainen tavallaan taustaelin. Tärkeämpi elin Ulkopoliittisessa instituutissa on sen hallitus, ja hallituksen osalta on olemassa se ongelma, että siellä on kolmen eduskuntapuolueen edustajat paikalla juuri varmistamassa sitä, että tämä moniulotteisuus näkyy siinä keskustelussa, mutta se rakenne on sillä lailla syntyhistorialtaan kulkenut ja nämä hallituksen muutokset tapahtuvat sen verran jälkijättöisesti, että muun muassa eduskunnan suurin puolue ei ole siinä hallituksessa mukana, jolloin tässäkin suhteessa täytyisi ehkä arvioida kuitenkin tarkemmin sitä, miten myöskin Ulkopoliittisen instituutin hallinnossa ja hallintorakenteissa näkyy tämä monipuolisuus ja moniäänisyys. Se on kuitenkin alleviivatusti

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

eduskunnan laitos, ja silloin siinä ei saa jäädä minkäänlaista näkemyksen häivääkään siitä, että siellä voisi olla tavallaan jollain tavalla puolueellista näkökantaa esillä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Autto.

17.36 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä tosiaan ei ole minullakaan huomautettavaa tähän itse kertomukseen taikka tarkastusvaliokunnan mietintöön asiasta, mutta kun täällä nyt on kuitenkin kovasti kollegoiden toimesta kiiteltu Ulkopoliittista instituutiamme, niin haluan myöskin omasta puolestani näihin kiitoksiin yhtyä. Ulkopoliittinen instituutti tekee todella hyvää ja erittäin tärkeää työtä.

Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä salissa on nyt keskeisimpiä ulkopoliittisia keskustelijoitamme, niin haluan tässä yhteydessä ehkä heille nyt ääneen ajatella asiaa, ja ehkäpä Ulkopoliittisen instituutin edustajatkin keskustelua seuraavat: Tosiaan vaikka Ulkopoliittinen instituutti on tehnyt, totta kai, erittäin hyvää ja laaja-alaista työtä ja tarkastelee ulkopoliittisia kysymyksiä hyvin monipuolisesti, niin itse kaipaisin sitä, että suomalaisessa ulkopoliittisessa keskustelussa nyt entistä aktiivisemmin nostaisimme esille arktiset kysymykset. Ja vaikka nämä ovat meille niitä hyvin arkisia kysymyksiä, niin harva taho niitä sitten Euroopan unionin viitekehyksessä tai laajemminkaan kansainvälisesti aktiivisesti nostaa esille,ellemme itse sitä tee. Tämän arktisen alueen merkitys kuitenkin jatkuvasti kasvattaa kiihtyvällä vauhdilla merkitystään niin täällä meillä Euroopassa kuin myös laajemmin kansainvälisessä politiikassa. Tässä mielessä kaikki ne tähän teemaan liittyvät keskustelunavaukset, joita voimme tehdä, ovat enemmän kuin tervetulleita. Yhtenä konkreettisena esimerkkinä mainitsen vaikkapa sen, kun EU aikanaan, brexitin pelossakin kansanäänestyksen alla, vetäytyi tästä ajatuksesta, että Suomeen saataisiin tällainen EU:n arktinen informaatiokeskus — silloinhan oli hyvä konkreettinen suunnitelma siitä, kuinka se olisi voinut sijoittua myös ihan konkreettisesti Lapin yliopiston Arktisen keskuksen yhteyteen. Eli tämäntyyppisiä konkreettisia avauksia, joissa Suomi saisi tätä omistajuutta arktisen politiikan osalta niin EU-tasolla kuin laajemmin, globaalissa viitekehyksessä, meidän kannattaa olla aktiivisesti tekemässä.

Mutta kiitos tästä hyvästä keskustelusta jo tähän asti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

17.38 Mikko Savola kesk: Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Kiljusen nostamaan huoleen siitä, että tavallaan nämä nimitykset tähän Ulkopoliittisen instituutin hallitukseen tulevat perässä suhteessa poliittisiin voimasuhteisiin: En tätä pitäisi kovin suurena huolena. Tällä hetkellä yhtään kansanedustajaa ei ole Ulkopoliittisen instituutin hallituksessa — siellä on toki entisiä kansanedustajia, hyvin kokeneitaakin, eri poliittisista ryhmistä, ei tokiakaan sosiaalidemokraateista tällä hetkellä. Mutta kyllähän hallituksen tehtävä on nimenomaan huolehtia siitä, että talous Ulkopoliittisessa instituutissa ja tutkimussisällöt vastaavat sekä riippumattomuutta että myöskin tämän koko Ulkopoliittisen instituutin toimintatarkoitusta.

Mutta sitten on tämä neuvottelukunta. Sen puitteissahan me valvomme myöskin sen hallituksen toimintaa, ja mikäli olisi sellainen tilanne, että olisi syytä epäillä tätä riippumattomuutta, niin totta ihmeessä me neuvottelukuntana siihen reagoisimme. Ja tässä voin sitten taas edustaja Kiljusen huolta lievittää tästä poliittisesta jakaumasta sikäli, että siellä ovat

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

kaikki poliittiset ryhmät edustettuina. Itse asiassa sosiaalidemokraateilla on tuplaedustus, koska Paasikivi-Seuran kautta on myös edustaja Erkki Tuomioja siellä edustettuna ja sosiaalidemokraatteja edustaa eduskuntaryhmänne varapuheenjohtaja Kristiina Salonen — joten kyllä sekin ääni siellä kuuluu.

Mutta kaiken kaikkiaan ulkopoliitikassa meillä on tämä perinne, että me tätä konsensus-ta vaalimme, konsensusta haemme, ja tämmöisessä tutkimustoiminnassa se niin ikään on aivan keskeistä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.40 Kimmo Kiljunen sd: [Puhujan mikrofoni ei ole päällä] — Puhemiehen täytyy varmasti vastaisuudessa sanoa ensimmäiseksi ”edustaja Kiljunen, mikrofoni päälle”. Pitkät johdot jo tässä iässä näyttää olevan, anteeksi. [Mikko Savola: Seuraavalla oikein!] — Seuraavalla kerralla oikein.

En minäkään halua, arvoisa puhemies, ylikorostaa Ulkopoliittisen instituutin hallituksen roolia. Olen sen pitkäaikainen jäsen ollut, jolloin minä jossain määrin myöskin tiedän, mikä se hallituksen rooli on suhteessa neuvottelukuntaan ja miten ne työnjaot kulkevat. Tässä yksi on luonnollisesti tämä poliittinen edustavuus, että sen hallituksen täytyisi kuitenkin sillä tavalla kattavasti edustaa nämä merkittävimmät poliittiset toimet eduskunnassa, kuten se siinä neuvottelukunnassakin on, ja toin sen seikan esille.

Mutta se toinen kulma on nimenomaan se, että tämä hallitus ja neuvottelukuntakin kokonaisuudessaan kantavat vastuuta myöskin sisällöllisestä puolesta, jota Ulkopoliittinen instituutti harrastaa. Siinä suhteessa siinä on ehdottomasti meillä varmaankin myöskin painopisteestä kysymys, minkälaiset teemat nostetaan esille. Edustaja Autto täällä nosti tämän arktisen kysymyksen. Sitäkin on Ulkopoliittinen instituutti selvittänyt, ja se on esillä siellä agendassa. Se on yksi kulma. Toinen kulma, jonka itse koen hyvin arvokkaaksi ja jossa Ulkopoliittinen instituutti saattaisi olla vahvemmin mukana, liittyy tähän monenkeskiseen yhteistyöjärjestelmään, YK-järjestelmään, Euroopan turvallisuusyhteistyöjärjestelmiin ja näihin elimiin, niiden luonteeseen ja merkitykseen ja tämmöiseen globaalimpaan perspektiiviin, jossa sitten tulevat vastaan esimerkiksi kysymykset, mitkä koskevat kehitysmaita, eteläistä pallonpuoliskoa. Siellä on isoja haasteita ja kysymyksiä, joilla on heijastusvaikutuksia myöskin tähän suomalaiseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen keskusteluun. En ollenkaan vähättele sitä merkitystä myöskin lähiympäristöömme, arvioihimme, ja nimenomaan eurooppalaisia kysymyksiä. Mutta tämä laajempi perspektiivi on aina syytä pitää mielessä.

Lähinnä tällaisiin kysymyksiin halusin tässä omassa puheenvuorossani kiinnittää huomiota.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 11/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

12. Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus 2019

Kertomus K 7/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 43/2020 vp

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 43/2020 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Edustaja Lohi — poissa. Edustaja Slunga-Poutsalo.

Keskustelu

17.43 Riikka Slunga-Poutsalo ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kiittänyt tässä puheenvuorossani ensinnäkin valiokunnan puheenjohtajaa esittelypuheenvuorosta, mutta se jäi nyt sitten väliin. Kelan valtuutettujen puheenjohtajana totean valiokunnan lausunnosta, että pidän erittäin merkittävänä ja arvokkaana sitä, että heikoimmassa asemassa olevien asioista päättävää ja niiden asioiden kanssa painivaa organisaatiota, kuten Kansaneläkelaitosta, valvotaan parlamentaarisesti yhdessä. Vaikka tämäkään ei taida tulevaisuudessa olla välttämättä itsestäänselvyys, pitäisin itse sitä merkittävänä asiana.

Valiokunta on huomionut myös Kelan valtuutettujen jatkuvasti seuraamat asiat merkittävästi, kuten käsittelyajat ja taksien käytön hankinnat, jotka ovat jatkuvassa Kelan valtuutettujen seurannassa pelkästään jo senkin takia, että kohteena on ihmisryhmät, jotka eivät välttämättä pysty pitämään omien oikeuksiensa puolta.

Vihdoin nimitään myöskin parlamentaarinen työryhmä — nimet siihen varmasti ovat keräyksessä paraikaa — että saadaan Kela-lainsäädäntöä uudistettua. Siellä on kolmen korin lakimuutoksia, joille on tarvetta ja joista helpoimmat ovat ihan yksinkertaisia, mutta vaikeimmat ovat juurikin sitä kohdennusta, miten Kelan rooli ja asema sijoittuvat tulevaisuudessa.

Mielenkiinto on varmaan jo kääntymässä vuoden 2020 toimintakertomuksen suuntaan, koska Kelassa silloin painittiin ison koronaviruksen kynsissä, niin kuin monella muullakin alalla. Se palaute, mitä asiakaskunnalta on tullut vuoden 20 selviämisestä, on ollut poikkeuksellisen positiivista. Kelassa on pystytty ottamaan uusia toimintatapoja käyttöön ja silti on pystytty myös pitämään huolta asiakkaiden henkilökohtaisesta tapaamisesta siinä määrin kuin se on ollut koronan varjossa mahdollista.

Täytyy vielä kiittää Kelan henkilökuntaa venymisestä. Eli on ollut tosi vaikeita vuosia tässä pari kappaletta takana, ja Kelan henkilökunta on jaksanut ja venynyt todella hyvin. Nyt täytyy meidän kuitenkin täällä eduskunnassa muistaa Kelan resurssit jatkossakin. Kelan resurssit eivät ole pelkästään sitä, että toimeentulotuki rapsahtaa tilille tai muuta. Käytömenoja on karsittu ja juustohöylätty tässä vuosikausia, ja nyt kuitenkin pitäisi saada myöskin sinne resursseja, jotta esimerkiksi tietokonejärjestelmät ja muut saadaan päivitettyä tälle tasolle. Toivoisinkin, että tämä pidetään mielessä myöskin sitten, kun Kelan budjetista puhutaan. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Aittakumpu.

17.46 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten edustaja Slunga-Poutsalo totesi, tämä toimintakertomus käsittelee vuotta 2019, jolloin korona ja sen rajoitustoimet eivät vielä näkyneet Kelan toiminnassa. Haluan myös omasta puolestani kiittää Kelaa kuitenkin myöskin siitä, miten hienosti on selviydytty tässä koronaviruksen keskellä

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

muuttuvissa tilanteissa, kun on tullut jopa kokonaan uusia etuuksia ja monet etuudet ovat olleet muutoksissa. On tärkeää, että Kela on myöskin kiinnittänyt huomiota viestinnän selkeyteen. Itsekin Kelan palveluita käyttävänä olen huomannut, miten siinä on kehitytty ja sitä on parannettu.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä pidämmekin tärkeänä, että asiakaspalvelussa otetaan huomioon erilaiset asiakasryhmät ja viestinnän selkeys sekä palveluiden yhdenvertaisuus. Nostimme mietinnössä esille myös sen, että on tärkeää kehittää verkossa toimivia palveluita edelleen, kuten on tehty, ja samalla myöskin turvata palveluiden sujuva käyttö heille, jotka eivät verkkoa jostain syystä käytä.

Hyvän hallitusohjelmamme mukaisesti ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan aiemman kannanoton mukaisesti Kelan hallintoa ja sen järjestämiä palveluita nyt selvitetään. Kuten äsken kuulimme, tämä työryhmä ollaan nyt asettamassa, ja pidän hyvänä, että sitä tehdään parlamentaarisesti, kun Kelan toimintaa kehitetään ja tarkastellaan, jotta asiat tulee selvitettyä ja katsottua mahdollisimman monesta näkökulmasta.

Toivon ja pidän tärkeänä, että tässä Kela-työryhmän työssä huomioidaan myöskin sotukomitean työ, joka on jo vauhdissa, ja myöskin toisaalta sotukomiteassa sitten huomioidaan Kela-työryhmän työ, koska nehan käsittelevät osin samoja asioita, kun sotun yhtenä merkittävänä tavoitteena on, että pystyisimme purkamaan niin sanottua tukiviidakkoa ja etuuksien mahdollista monimutkaisuutta ja sillä tavalla parantamaan sitä, että kansalaiset saavat ne etuudet ja palvelut, joita he tarvitsevat. Kaksi tärkeää ryhmää, Kela-työryhmä ja sotukomitea, työskentelevät, ja varmasti sitäkin kautta saamme myöskin sitten Kelan tärkeitä toimintoja kehitettyä. Toivon hyvää myötätuulta myös Kela-työryhmän työlle. Kyse on suomalaisten hyvinvoinnista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.49 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Otan tässä puheenvuorossani kantaa valikoidusti kolmeen asiaan tässä valtuutettujen toimintakertomuksessa ja valiokunnan mietinnössä siitäkin huolimatta, että toimintakertomus käsittelee vuotta 2019. Eli siinä mielessä toimintakertomus käsittelee vanhentunutta aikaa.

Mutta olen ymmärtänyt, että useimmat kansanedustajat saavat säännöllistä palautetta Kelan tulkkauspalvelujen toimimattomuudesta. Mielestäni on kovin kummallista, ettei tätä asiaa saada Suomessa toimimaan. Tulkkauspalvelut ovat yhdenvertaisuuden ehdoton edellytys, ja siksi ei ole hyväksyttävää, että tulkin löytymiseen vaikuttaa esimerkiksi se, mihin viikon päivään tulkkaus ajoittuu — näin Kelan toimintakertomuksessa kuitenkin todetaan.

Vammaiselle omannäköisen elämän toteutuminen ja osallisuus voivat edellyttää esimerkiksi oikeutta tulkkauspalveluun, henkilökohtaiseen avustajaan ja kuljetuspalveluun. Vammaispalveluissa ei ole kyse ylimääräisestä lisäpalvelusta tai harkinnanvaraisista etuuksista vaan lailla turvatusta oikeudesta yhdenvertaiseen osallistumiseen yhteiskunnassa myöskin tiistaipäivänä, joka on kuulemma vaikea järjestää. Tulkkauspalvelujen toimimattomuus on yhdenvertaisuuden este.

Nyt monet meistä kansanedustajista ovat viime päivinä saaneet viestiä siitä, että viimeisin tulkkauspalvelujen kilpailutus ja sen kriteeristö selkeästi syrjii nuoria vastavalmistuneita tulkkeja. Alalla ollaan huolestuneita alan tulevaisuudesta ja vetovoimasta. Tulkkauspalvelujen kilpailutuksessa on vuosien mittaan ollut paljon ongelmia, ja siksi kysynkin, olisi-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

ko nyt syytä miettiä tilannetta aivan uudelta pohjalta. Valiokuntakin toteaa, että Kelan hankintojen pitkäjänteistä kehittämistä on jatkettava.

Toinen kommenttini koskee vuonna 2017 tehtyä perustoimeentulotuen siirtoa kunnilta Kansaneläkelaitokselle. Tarkastusvaliokunta käsitteli tätä asiaa viime syksynä perusteellisesti, ja valiokunta totesi, ettei siirto kaikilta osin saavuttanut uudistukselle asetettuja tavoitteita. Uudistukselle asetetut säästötavoitteet eivät toteutuneet, ja kaikkein heikoimmasa asemassa olevien asema jopa huononi. Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus vaikeutuivat erityisesti sellaisilla asiakkailla, jotka eivät syystä tai toisesta pysty hakemaan toimeentulotukea sähköisesti. Uudistus oli hyödyttänyt niitä, jotka hakevat vain perustoimeentulotukea ilman erityistarpeita. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakeminen monimutkaistui, sillä ensin oli haettava ja saatava päätös perustoimeentulosta ennen kuin voi hakea täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. Yhteistyö Kelan ja kuntien välillä ei toiminut toivotulla tavalla.

On erinomaista, että Kelan valtuutetut ovat kiinnittäneet näihin vakaviin epäkohtiin huomiota. He ovat todenneet puutteita olleen muun muassa riskienhallinnassa, projektin johtamisessa ja raportoinnissa. Koko uudistuksen suurena ongelmana oli se, että taloudelliset ja etenkin asiakasvaikutukset arvioitiin erittäin puutteellisesti. Virheistä on otettava oppia, ja seuraavissa hankkeissa on muistettava, etenkin, jos ne ovat suuria hankkeita, että toimeenpanolle on varattava riittävästi aikaa. On tärkeää, että valtuutetut edelleen jatkavat tilanteen seuraamista.

Myös sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää myönteisenä, että valtuutetut seuraavat perustoimeentulotukihakemusten hylkäyspäätösten määrän kasvua ja taustasyitä. Valiokunta painottaa, että Kelan ja kuntien välisen yhteistyön kehittäminen on erityisen tärkeää asiakkaiden asioiden hoitamisen sujuvoittamiseksi. Kertomuksen mukaan Kela pitää nyt säännöllisiä yhteistyöpalavereja kuntien sosiaalialan ammattilaisten kanssa. Lisäksi Kela on tehnyt yhteistyössä kuntien kanssa erilaisia kokeiluja yhteisten toimintamallien kehittämiseksi. Nämä ovat erittäin hyviä edistysaskeleita asiantilan korjaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Loppuun vielä erityiskiitokset. Hienoa on, että Kelassa on otettu käyttöön tulorekisteri, joka mahdollistaa asiointi- ja etuusprosessien tehostamisen, koska asiakkaan ei tarvitse toimittaa Kelalle etuushakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavia tulotietoja koskevia liitteitä, vaan tiedot ovat heti Kelan käytettävissä. Tämä on odotettu ja asiakaslähtöinen uudistus.

Lopuksi: Parlamentaarisen työryhmän perustaminen on erittäin kannatettava asia. Hyvä, että se lähtee liikkeelle, koska Kelan toimintaa on koko ajan ja edelleen kehitettävä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen.

17.54 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus on aina mielenkiintoista luettavaa, ja täällä nyt silmään pisti sellainen asia, että näiden Kelan toimipisteiden määrä näyttää vähenevän, ja se vähentyy varmasti entisestään. Samalla nousee valtava huoli siitä, että kun kaikilla ei ole tietokoneita koskaan käytössä, ei ole ennen ollut, ei ole nyt eikä tule ikinä olemaankaan — on sellaisia henkilöitä — että mitenkö turvataan heidän palvelunsa. Semmoiseen on kiinnitettävä erityisen paljon huomiota. Sama ilmiö oikeastaan toistuu hyvin monessa muussa toimistossa ihan pankeista lähtien. Pankit ja kaikki toimistot ovat menneet paljon hankalammaksi sem-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

moisten ihmisten käyttöä, joilla ei ole tietokoneita, ja palvelut harvenevat ja keskittyvät. Tähän tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota, että kaikilla on tasapuolinen mahdollisuus osallistua asioiden hoitoon helposti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Autto.

17.55 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tosiaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle tästä mietinnöstä ja ennen kaikkea tietysti Kelan valtuutetuille kertomuksesta, joka on todella mielenkiintoista ja tärkeää luettavaa, ja tässähän ei todella mistään vähäpätöisistä asioista ole kysymys. Kun tosiaan Kelan läpi kulkeneiden, Kelan oikeisiin kohteisiin ohjaamien etuuksien arvo on tosiaan tuo lähes 15 miljardia euroa vuosittain, niin tässä on kysymys valtavan isosta asiasta, joka koskettaa jossain elämänvaiheessa kaikkia meitä suomalaisia tietysti, joten tässä mielessä ollaan ison asian äärellä.

On arvokasta, että Kelan valtuutettujen puheenjohtaja, arvostettu edustaja Slunga-Poutsalo on täällä seuraamassa keskustelua, ja tässä mielessä haluaisin, arvoisa puhemies, nyt sitten vielä ottaa esille tämän, jonka valtuutetut itsekin toteavat tuolla omassa kertomuksessaan mutta joka ei sitten enää tuossa valiokunnan mietinnössä varsinaisesti noussut esille, eli kyllä edelleen tulee kansalaisilta huolestuneita yhteydenottoja näistä Kelan korvaamista taksimatkoista, ja tässä mielessä siitä huolimatta, mitä tuossa kertomuksessanne tuotte esille, että olette tiiviisti asiaan paneutuneet ja asiantilaan onkin tullut erilaisia parannuksia, joista kertomuksessa todetaan. Kyllä ainakin oma kokemukseni kansanedustajana on se, että nimenomaan tähän kysymykseen kansalaisilta huolestuneita yhteydenottoja tulee ja toivotaan sitä, että sillä asiakaspalautteella ja toisaalta sitten ehkä jonkinlaisella mahdollisuudella lisätä sitä kyytiä tarvitsevan valinnanvapautta liittyen siihen oman kyytinsä järjestämiseen tuotaisiin sellaista kokemusta arjen turvallisuudesta ja arjen hallinnasta niille ihmisille, jotka näitten palveluitten piirissä ovat.

Elikkä tässä mielessä tosiaan varmasti eduskunta laajasti arvostaa sitä työtä, jota olette tehneet, ja asioitten tilaan on pyritty parannuksia tuomaan. Edelleen kannustamme varmasti tässä teitä tätä tärkeää työtä jatkamaan, koska näitä konkreettisia kysymyksiä säännöllisesti ainakin itse kohtaan, ja uskon, että kollegat laajemminkin näihin Kelan maksamiin taksimatkoihin liittyen kohtaavat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

17.57 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan kahteen asiaan haluan kiinnittää huomiota.

Ensimmäinen on hankintamenettelyt, joihinka tässä mietinnössäkin on otettu kantaa, että ne ovat saaneet kritiikkiä. On äärimmäisen tärkeää, että on riittävä hankintaosaamista, sillä aina se viivan alle jäänyt halvin hinta ei olekaan kokonaisuudessaan halvin. Aina-kin meidän maakunnassa on esimerkkejä näitten kilpailutusten jälkeen, kuinka Kela-kuntoutukset ovat voineet mennä naapuripaikkakunnalle. Paikallinen yrittäjä on hävinnyt hienohkosti tämän hinnan, mutta kokonaishinta onkin tullut yhteiskunnalle kalliimmaksi, kun nämä asiakkaat on pitänyt kuljettaa sitten yhteiskunnan laskuun taksilla toiselle paikkakunnalle tätä kuntoutusta ottamaan. Tämän tyyppisistä tavallaan kilpailutuksista ja niistä kriteereistä, mitä sinne laitetaan, pitäisi päästä eroon. On äärimmäisen tärkeätä, että se tunnustetaan tässä, että näihin hankintoihin on kritiikkiä kohdistunut, ja myöskin sitten se, että

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Kelan valtuutetut ovat olleet tässä hereillä, ja siitä pitää huolehtia, että nämä myöskin korjaantuvat.

Toinen asia, mihin, rouva puhemies — joka on puheenvuoroni aikana näköjään vaihtunut — kiinnitän huomiota, on se, että on todellakin niitä ihmisiä, jotka eivät näitä Kelan palveluita välttämättä sieltä omalta kotikoneelta pysty syystä tai toisesta käyttämään eivätkä sitä konetta omista. Näitten varsinaisten Kela-asiointipisteitten määrä kun on vähentynyt, niin tässä tietysti kunnat pystyvät toimimaan hyvinkin järjestämällä ne palvelut lähemmäksi esimerkiksi tällaisten yhteispalvelupisteiden kautta. Omalla kotipaikkakunnallani Ähtärissä näin tehtiin muutama vuosi sitten, ja sinne pystyy ajanvarauksella menemään videoneuvotteluun joko Kelan henkilöiden kanssa, poliisin, TE-toimiston, oikeusavun, talous-, velkaneuvonnan, verottajan kanssa, ja nämä ovat muuten äärimmäisen tärkeitä sillä omalla paikkakunnalla lyhyen välimatkan päässä, koska monta kertaa niillä, jotka sitä apua tarvitsevat, ei myöskään ole edellytyksiä siihen oman auton käyttöön. Joten tämäntyyppistä palvelua meidän pitää ja on hyvä pystyä tarjoamaan, mutta tässä tietysti kunnat ovat avainasemassa näitä yhdessä järjestämässä.

Kaiken kaikkiaan on hyvä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on tässä mietinnössään näitä asioita esiin nostanut, ja talouspuolellahan nyt näyttää sikäli hyvältä, että siihen ei ole huomauttamista ollut. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Slunga-Poutsalo.

18.00 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Rouva puhemies! Muutamalla kommentilla tähän hyvään keskusteluun, mitä täällä on käyty.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen otti esiin todella tärkeän, tärkeän asian: Vuosi 2019 ja muutama vuosi sitä ennenkin olivat vähän surullisia vuosia koskien juurikin näitä kilpailutuksia ja hankintoja ja taksikyytejä ja kaikkea mahdollista, toimeentulotuen siirtoa. Mutta sen verran lohdutuksena voinee sanoa, että tulkkaukspalveluja on muun muassa kehitetty yhdessä asiakkaiden kanssa sen jälkeen kohtuullisen paljon. Siellä on vielä korjattavaa, ja yleensäkin näiden hankintojen muuttamisessa tämmöisen rekisteröintimenettelyn mukaiseksi on vielä Kelalla töitä tehtävänä — mutta se etenee kuitenkin, että se ei ole enää sellainen toive, mikä on heitetty ilmaan, vaan sen eteen tehdään töitä.

Sitten täällä on nostettu nämä taksimatkat. Kela-kyydit on kyllä semmoinen vakituinen puheenaihe, ja nyt on vuosi 21, jolloinka nämä taksimatka-asiat tulevat uudelleen keskusteluun, uudelleen kilpailutukseen, eli tämä on erittäin ajankohtainen asia. Tämän muuttaminen sellaiseksi, että Kela-kyydit toimisivat muuallakin kuin Kehä kolmosen sisäpuolella, olisi erittäin tärkeää. Minä toivoisinkin semmoista reipasta yhteistyötä hallitus—oppositio-rintamassa siinä, että muutamilla pienillä lainmuutoksilla saataisiin tämä asia sellaiseen reilaan, että niin Lapissa kuin Lohjan Karjalohjallakin saataisiin Kela-kyyti järjestettyä.

Sitten vielä näiden toimipisteiden määrään. Tässä nyt olikin jo ihan hyviä puheenvuoroja aiheesta. Se, että Kelan konttori lähtee paikkakunnalta, ei välttämättä tarkoita, että Kelan palvelut lähtevät paikkakunnalta, vaan Kelan palvelut voivat parantua sillä, että ne siirtyvät yhdessä TE-toimistojen ja kuntien sosiaalityön kanssa samoihin tiloihin, jolloinka se sosiaalipuolen tuki, mitä Kelan asiakkaat usein tarvitsevat, löytyy siitä saman katon alta, mikä on erittäin, erittäin hyvä kehitys, ja siihen suuntaan kannustan kuntapuolella ihmisiä

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

jatkossakin menemään. Siitä on pidettävä huolta, että Kelan palvelut eivät edellytä hienoja tietoteknisiä taitoja, vaan ne ovat kaikkien saavutettavissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu... — Anteeksi, meinasin jo, kun hetki sitten ei vielä näkynyt puheenvuoroa, mutta edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

18.03 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Slunga-Poutsalolle näistä vastauksista, mutta nyt kun olette täällä, niin kysyn nyt saman tien teiltä: Onko teille tullut tästä ihan, sanotaan nyt, viikon sisällä viestiä, tulkeilta nimenomaan, tästä heidän huolestaan siitä, että tämä kilpailutus, ne kilpailutuskriteerit nyt sitten vääristävät sillä tavalla kilpailutusta, että vastavalmistuneet nuoret tulkit eivät saisi töitä näillä kilpailutuskriteereillä? Tämä on semmoinen, joka on tullut nyt ihan uutena asiana. Edelleen jonkun verran tulee myöskin asiakkailta, kuten puheenvuorossani sanoin, että ei ole kokonaan loppunut myöskään se asiakkaiden kokemus siitä, että ei saa silloin kun tarvitsee. Eli he kokevat, että heidän yhdenvertaiset oikeutensa eivät toteudu, mutta siinä on tapahtunut todella parannusta. Mutta tämä tuli nyt aivan uutena asiana. Onko teillä jonkunlaista selkeyttävää sanomaa tästä asiasta?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Slunga-Poutsalo, olkaa hyvä.

18.04 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Selkeyttävää sanomaa ei tähän hätään tietenkään ole, mutta korviini on kantautunut samanlaisia huhuja siitä asiasta. Nämä ovatkin varmaan sellaisia asioita, joihinka Kelan valtuutettujen työvaliokunta jo ensimmäisessä kokouksessaan, nyt kun saadaan vuosi taas käyntiin, kiinnittää huomiota, koska tämä nuorten tulkkien osuus on ollut aikaisemmin kauhean pieni ja siellä on ollut hirveästi haasteita siinä, että tulkkausta tarvitsevat ovat kovin sitoutuneita niihin tulkkeihin, joita ovat vuosikausia käyttäneet. Tämä on aika vaikea paletti tehdä oikeudenmukaiseksi ja sellaiseksi, että se olisi inhimillinen myöskin tulkkia käyttäville. Myöskin tämä korona toi omia tulkkaushaasteitansa siihen, missä määrin tulkki pystyy olemaan mukana ja muuta. Mutta tähän kyllä kiinnitetään huomiota. Kiitoksia tästä viestistä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 7/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

13. Lakialoite laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 40/2020 vp Heikki Autto kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.05 Heikki Autto kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koronapandemia johti keväällä 2020 laajoihin ja käytännössä jo vuoden jatkuneisiin yhteiskunnan normaalin toiminnan merkittäviin rajoituksiin. Nämä rajoitukset ovat taloudellisista elvytystoimista huolimatta ja näiden poikkeuksellisten olojen edelleen pitkittyessä aiheuttaneet merkittäviä menetyksiä monille elinkeinoille. Ahtaalle joutuneet yrittäjät vaativat oikeutusti maan hallitukselta ja eduskunnalta aktiivisuutta etsiä ja kiireisesti toteuttaa lisää keinoja uuden talouskasvun edellytysten parantamiseksi ja konkurssiaallon estämiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Pelkästään Lapin maakunnassa matkailutoimialan suora liikevaihto siihen liittyvine palveluineen on noin miljardi euroa, kerrannaisvaikutukset puoli-toista miljardia. Viime vuonna Lapin kauppakamarin ja Lapin Matkailuelinkeinon Liiton tekemän arvion mukaan matkailun liikevaihto on pienenemässä puoleen suhteessa pandemiaa edeltävään aikaan. Työttömien määrän pelätään kasvavan matkailualalla 4 000 hengellä, ja yli 160 yritystä yhteensä 200 toimipaikassa uhkasi tuolloin olemassa olevan tilannekuvan mukaan ajautua konkurssiin tulevaan kesään elikkä kesäkuuhun 21 mennessä, ellei tilanteeseen saada nopeaa muutosta. Tiedän, että aivan näinä päivinä ollaan saamassa tarkennettua tilannekuvaa näiltä edellä mainituilta tahoilta. Pelkään pahoin, että tilanne on edelleen hyvin synkkä. Kotimaanmatkailun elpyminen on tärkeää koko kansantalouden kannalta, mutta kotimaiset matkailijat eivät pelasta eivätkä jatkossakaan pelasta niitä matkailuyrityksiä, joihin koronan isku kohdistuu voimakkaimmin. Lapin matkailusta lähes 70 prosenttia on kansainvälisiä matkailijoita, joulusesonkina heitä on yli 80 prosenttia, ja monien lappilaisten yritysten tuloksesta jopa 90 prosenttia syntyy nimenomaan kansainvälisestä matkailusta. Koska kansainvälinen matkailu on nyt täysin pysähdyksissä, ainoastaan nopeat hallituksen toimet voivat vaimentaa matkailualan kokemaa armotonta taloudellista iskuja.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusta konkreettisiin toimenpiteisiin kannustaakseni olen laatinut lakialoitteen, jossa esitetään yhtenä laajasti kannatettuna keinona ravintola- ja matkailualan auttamiseksi yritysten edustusmenojen täysimääräistä vähennysoikeutta. Täysimääräisellä vähennysoikeudella olisi kahtalainen vaikutus elinkeinotoiminnan edistämiseksi: toisaalta se toisi kipeästi kaivattuja asiakasvirtoja matkailu- ja ravintola-alalle, ja samalla se toisi kaikelle suomalaiselle elinkeinoelämälle mahdollisuuden kuroa kiinni sitä uusien liikesuhteiden luomiseen tai entisten suhteiden säilyttämiseen ja parantamiseen syntynyttä vajetta, joka koronarajoitusten aikana on päässyt väistämättä syntymään. Tällä hetkellä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan verovähennyskelpoiseksi osioksi on asetettu 50 prosenttia edustusmenoista. Pitkittyneen koronapandemian ja talouskasvun mahdollistamisen vuoksi näissä olosuhteissa on enemmän kuin hyvin perusteltua muuttaa verovähennyskelpoisuuden osuus täysimääräiseksi, mitä sen tulisi tietysti olla noin muutenkin, mutta ainakin nyt.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

18.10 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi minä haluan edustaja Auttoa kiittää tästä hyvästä lakialoitteesta. Tämä on äärimmäisen tarpeellinen. Tämä matkailun kurimus, mitä tästä koronasta on aiheutunut, ei kosketa pelkästään sitä Lapin maakuntaa, se on totta kai laajemminkin koko Suomen matkailua koskevaa. Senkin takia on hyvä, että mietitään niitä keinoja, jotka sitä piristysruisketta voivat matkailulle antaa. On kiistatta selvää, että yritykset eivät ole voineet edustaa samaan malliin kuin ovat aikaisemmin tehneet, eivät ole voineet asiakkaitaan viedä turistikohteisiin samalla tavalla kuin ovat aikaisemmin tehneet, ja vielä se, että nämä edustuskelpoiset menot eivät ole olleet kokonaan vähennettävissä, ei ainakaan ole nostanut halukkuutta tähän. Totta kai nämä tautikysymykset ovat näissä etusijalla.

On kuitenkin hyvä, että tämä hallitus on tehnyt lukuisia toimenpiteitä sen suhteen, että yritykset voisivat pärjätä tämän koronakriisin keskellä. On erilaisia tukipaketteja luotuna, mutta kyllähän tämäntyyppisille matkailuyrityksille, mitä Lapissa ja muuallakin päin Suomea toimii, asiakkaiden saaminen on se ainut keino saada todellista tuloa sinne omaan maakuntaan. Tilanne on kiistatta huolestuttava.

Tokikin myönteisiä piirteitä tässä on se, että siinä, mitä matkailua tehdään, kaikki raha pyörii tavallaan tässä kotimaan kulutuksessa, eli suomalaiset eivät sitten myöskään näitä elämyksiä lähde hakemaan maan rajojen ulkopuolelta tällä hetkellä. Mutta kyllähän meidän on päästävä siihen tilanteeseen, että saamme jälleen rajat auki ja turisteja myöskin ulkomailta. Se on globaali kysymys ja tämän pandemian voittamiskysymys, ja tämä rokote-asiahan tämän moninaisuudessaan ratkaisee.

Mikäli edustaja Autto olisi hoksannut kysyä tähän loistavaan lakialoitteeseen nimiä, olisin sen ilman muuta myöskin allekirjoittanut, mutta toivon tälle vilpittömästi menestystä valtiovarainvaliokunnassa, että tätä saataisiin eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

18.12 Heikki Autto kok: [Puhujan mikrofonin on kiinni]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto, mikrofonin.

Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tämä akustiikka on täällä niin hyvä, että sitä ei itse meinaa huomata, että mikrofonin ei ole päällä.

Mutta tosiaan, olipa mukava huomata, että meillä on yli hallitus—oppositio-ajan yhteistä tahtotilaa tässä edistää elinkeinon toipumisedellytyksiä tosiaan tästä vaikeasta tilanteesta, jonka olemme yhdessä kohdanneet. Tässä mielessä näen tosi tärkeänä tämän edellä edustaja Savolan käyttämän puheenvuoron siitä, että yhdessä voisimme viedä asiaa eteenpäin. Ja korostan tosiaan sitä, että tämä ei ole ainoastaan matkailualalle tärkeää, vaan tämä on nimenomaan koko Suomen elinkeinoelämälle tärkeää, että siinä vaiheessa, kun suinkin rokotekattavuuskin alkaa olla sillä tasolla, että näitä rajoituksia voidaan poistaa, niin terveysturvallisuus edellä kun etenemme, niin voidaan kuitenkin vahvasti lähteä luomaan niitä tuiki tarpeellisia liikesuhteita, joilla sitten suomalaiset yritykset yhdessä pystyvät lähtemään siihen uuteen kasvuun, jota toivottavasti Euroopassa ja laajemminkin maailmalla tullaan näkemään, jotta sitten tulevien vuosien hyvinvoinnille on vahvaa pohjaa.

Ja tässä mielessä muistuttaisin tosiaan siitä, että Suomessa on todella monia vetovoimaisia matkailukohteita. Meidän ei myöskään kannata ujustella ollenkaan siinä, ettemmekö

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

kutsuisi sitten myös maailmalta niitä kontaktejamme ja asiakkaitamme tänne ja kävisi vaikka Ähtärissä tutustumassa esimerkiksi eläinpuistoon, jossa aika poikkeuksellisella tavalla esimerkiksi pandat, joita harvoissa paikoissa eri puolilla maailmaa on, ovat tällaisena vetonaulana. Elikkä tässä mielessä tämä ei ole vain Lapin asia, vaikka toki Lapin maakunnassa tietysti aivan erityisen suuri merkitys tällä matkailuelinkeinolla ihmisten työpaikkojen ja sitä myötä toimeentulon kannalta on.

Mutta on mukavaa, että asialle on kannatusta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

18.15 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä nousi esille elinkeinoelämä, matkailu ja verotus. On totta, että tämä koronakurimus tuntuu pahalle elinkeinopuolella ja matkailussa, mutta on myös huomioitava sitten se, että kun matkailu alkaa enemmän avautua, koronarajoituksia puretaan, niin jos siellä polttoaineverotuksessa polttoaineen hintoja korotetaan kovasti, niin voi käydä niin, että ihmiset menevätkin ulkomaille ja jättävät sen kotimaanmatkailun sitten vähemmälle. No se ei tietenkään Suomen kilpailukyyn kannalta ole hyvä asia. Toivoisin, että hallitus kiinnittäisi huomiota siihen kilpailukykyyn ja elinkeinoelämään sillä tavalla, että näitä polttoaineen hintoja ja veroja mietittäisiin niin että näitä ei ainakaan tulevaisuudessa lisättäisi millään tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola.

18.15 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tähän edelliseen puheenvuoroon liittyen pitää sanoa, että huoli pois. Ne korotukset, mitä polttoaineverotukseen tulee, on tehty. Kyllä tämä huoli on yhteinen pitkien välimatkojen maassa. Ei polttoaineeseen tarvitse lisähintaa laittaa, kyllä ihmisten pitää liikkumaan päästä.

Mutta vielä itse tähän lakialoitteeseen liittyen: Kyllä meidän pitää ne keinot löytää siihen, että yrityksillä myöskin sitten tämän koronapandemian jälkeen on edellytykset tätä edustustoimintaa harjoittaa, jotta ne tätä myöten myöskin omaa liiketoimintaansa pystyvät edistämään ja tuovat sitten myöskin kokonaisuhyötyä matkailun kautta meidän kansantalouteemme. Senkin vuoksi tämä vähennysoikeus näistä edustusmenoista on varmasti semmoinen buustaava tekijä.

Meidän kannattaisi ehkä laajemminkin miettiä niitä asioita, joilla me saamme sen piristysruiskeen talouteen nyt sitten tämän pandemian jälkeen, koska se on varmaa, että ihmiset haluavat kaiken kaikkiaan kuluttaa, on enemmän patoutunutta tarvetta matkustaa. Aivan niin kuin edustaja Reijosen puheenvuorossa oli se huoli, että matkustaminen tapahtuisi siinäkin tapauksessa kotimaassa, niin siihen meidän niitä keinoja pitää löytää. Tämä on minun mielestäni tietysti arvokasta, niin näitten aloitteitten myötä kuin muutoinkin, että hallitus—oppositio-rajojen yli voidaan tätä keskustelua käydä ja löytää niitä yhteisiä keinoja, joilla tämän maan taloutta saadaan paremmaksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

14. Lakialoite laiksi yhdenvertaisuuslain 15 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 42/2020 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittua menettelytapaa.

Keskustelu alkaa, edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Keskustelu

18.18 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paljonkos minulla on aikaa?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: 10 minuuttia.

Erittäin hyvä. — Siis tässä lakialoitteessa ehdotetaan muutettavaksi yhdenvertaisuuslain 15 §:ää. Pykälän 2 momenttiin esitetään lisättäväksi tarkentava määritelmä siitä, että pykälässä tarkoitetut kohtuulliset mukautukset tarkoittavat niin fyysisiä apuvälineitä kuin järjestelyitä, joilla tuetaan kognitiivista suoriutumista ja toimintakykyä esimerkiksi työssä. Tarkoituksena on selventää lain asettamaa velvollisuutta kohtuullisista mukautuksista ja erityisesti tämän velvollisuuden soveltamista suhteessa sellaisiin vammaisiin, joiden vamma vaikuttaa kognitiiviseen toimintakykyyn.

Arvoisa puhemies! Miksi tämä asia on tärkeä? Suomi on ratifioinut vuonna 2016 YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen, jonka tarkoituksena on taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista. Sopimuksessa asetetaan sopimusvaltiolle velvoite toteuttaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus täysimääräisesti kattaen kaikki elämänalueet.

Vammaiselle omannäköisen elämän toteutuminen ja osallisuus voivat edellyttää esimerkiksi oikeutta tulkkauspalveluun, henkilökohtaiseen avustajaan ja kuljetuspalveluun. Vammaispalveluissa ei ole kysymys ylimääräisestä lisäpalvelusta tai harkinnanvaraisista etuuksista vaan lailla turvatusta oikeudesta yhdenvertaiseen osallistumiseen yhteiskunnassa. Näillä palveluilla varmistetaan, että vammaisen henkilö voi elää yhdenvertaisesti muiden kanssa, käydä töissä ja ansaita rahaa sekä osallistua harrastuksiin ja haluamiinsa tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Vammaisten oikeudet eivät ole mielipidekysymyksiä vaan ihmisoikeuksia. On myös syytä muistaa, että niin sanottu positiivinen erityiskohtelu on usein yhdenvertaisuuden edellytys.

Keskeisimpiä edellytyksiä vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiselle ja yhdenvertaisuuden takaamiselle ovat esteettömyys ja palvelujen saavutettavuus. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on todennut, että Suomi on vielä pitkälti esteellinen ja rakennettu vammattomille ihmisille. Esteellinen ympäristö syrjii vammaisia. Esteettömyydessä ei ole kysy-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

mys vain liikkumisen esteettömyydestä. Siinä otetaan huomioon myös esimerkiksi näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyvät asiat.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa puhutaan paljon osatyökykyisten ja vammaisten työllisyyspotentiaalista. Itse kritisoin sanaa ”osatyökykyinen”, sillä jokainen meistä on osatyökykyinen, jos hänet laitetaan itselleen sopimattomaan työhön. Tärkeintä olisikin löytää jokaiselle sopivaa työtä. Vammaisten työllisyystilanne on edelleen paljon heikompi kuin ei-vammaisten johtuen esimerkiksi asenteista ja tietämättömyydestä. Moni vammainen pystyisi toimimaan työelämässä, jos esimerkiksi kohtuulliset mukautukset olisi hoidettu asianmukaisesti. Kohtuullisilla mukautuksilla tarkoitetaan tapauskohtaisesti toteutettavia tarpeellisia, asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joilla ei aiheuteta suhteetonta tai kohtuutonta rasitetta ja joilla varmistetaan vammaisten ihmisten mahdollisuus nauttia tai käyttää kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Selvitysten mukaan esimerkiksi työnantajat eivät tiedä riittävästi siitä, että heillä on mahdollisuus saada niin sanottua työolosuhteiden järjestelytukea kohtuullisten mukautusten toteuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Yhdenvertaisuuslain perusteella syrjintä on kielletty myös esimerkiksi terveydentilan ja vammaisuuden perusteella. Sen lisäksi, että yhdenvertaisuuslaki velvoittaa pidättäytymään syrjinnästä, lain 15 §:ssä asetetaan viranomaisille, koulutuksenjärjestäjille, työnantajille sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajille velvollisuus asianmukaisiin ja kulloisissakin tilanteissa tarvittaviin kohtuullisiin mukautuksiin. Lainsäädännössä ei ole yksityiskohtaisemmin määritelty, minkälaisia mukautuksia tapauskohtaisesti edellytetään. Vaadittuja mukautuksia ei myöskään ole erikseen rajattu niin, että esimerkiksi kognitiivista toimintaa vaikeuttavien rajoitusten aiheuttama mukautustarve olisi jätetty velvollisuuden ulkopuolelle. Käytännössä kuitenkin tällä hetkellä mukautukset ymmärretään usein vain liikuntavaikeuksia sekä näkö- tai kuulovammaa kompensoivien apuvälineiden hankintana, ja kognitiivisia mukautuksia ei usein tehdä lain hengen edellyttämällä tavalla. Selkeyttämällä lain säännöstä näiltä osin voitaisiin saada laista informatiivisempi ja lisätä kognitiiviseen ergonomiaan kohdistuvien mukautusten toteuttamista.

Kognitiivisten mukautusten laajemmalla käytöllä voitaisiin edistää niiden henkilöiden toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa, joilla on kognitiivisia rajoitteita, ja lisätä heidän osallistumistaan työelämäänsä. Suomessa on tällä hetkellä esimerkiksi noin 7 000 työikäistä muistisairasta. Heistä monet ovat joutuneet jäämään heti diagnoosin saatuaan eläkkeelle. Kognitiivisten mukautusten avulla olisi mahdollista pidentää heidän työssä olemistaan jopa useilla vuosilla, mikä voisi tuottaa myös positiivisia kansantaloudellisia vaikutuksia. Myös monet muut vammaisryhmät, kuten kehitysvammaiset, hyötyisivät kognitiivisten mukautusten käytöstä.

Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä siis esitetään lisättäväksi yhdenvertaisuuslain 15 §:n 2 momentin alkuun tarkennus siitä, että pykälässä tarkoitettu velvollisuus koskee mukautuksia niin fyysistä toimintakykyä kuin kognitiivista toimintakykyä rajoittaviin vammoihin. Näillä kognitiiviseen ergonomiaan kohdistuvilla mukautuksilla tarkoitetaan esimerkiksi työnantajan järjestämän työn sekä apuvälineiden, ympäristöjen ja tapojen yhteensovittamista ihmisen tiedonkäsittelykykyjen ja -rajoitusten kanssa. Kognitiiviset mukautukset eivät kuitenkaan rajoitu pelkästään työnantajan toimiin, vaan velvollisuus koskee yhtä lailla muita 15 §:n velvoittamia tahoja, kuten esimerkiksi koulutuksenjärjestäjiä.

Nykyisessäkin lainsäädännössä ei siis ole kognitiivista mukauttamista suljettu edellytettyjen kohtuullisten mukauttamistoimenpiteiden ulkopuolelle. Sitä on näin pidettävä osa-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

na myös nykyistä mukauttamisvelvollisuutta, ja esimerkiksi työsuhteiden puolella tällainen velvollisuus voidaan ainakin osin johtaa jo työsuhteen osapuolen lojaliteettivelvollisuudesta. Näiltä osin tätä muutosta on pidettävä enemmänkin informatiivisena ja oikeustilaa selventävänä kuin sitä muuttavana. Tarkoitus on, että lainsäädäntö olisi mahdollisimman selkeä ja palvelisi näin sitä soveltavia kansalaisia mahdollisimman hyvin. Vaatimus mukauttamistoimenpiteiden kohtuullisuudesta koskisi edelleen samalla tavalla niin fyysisiä kuin kognitiivisia mukauttamistoimenpiteitä.

Edellä olevan perusteella tässä lakiesityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen. Eli muutetaan yhdenvertaisuuslain 15 §:n 2 momentti seuraavasti: ”Tässä pykälässä tarkoitettut mukautukset voivat pitää sisällään niin fyysiseen ympäristöön ja tarpeistoon tehtäviä muutoksia kuin sellaisia järjestelyjä ja apua, joilla edesautetaan kognitiivista suoriutumista. Mukautusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vammaisten ihmisten tarpeiden lisäksi 1 momentissa tarkoitettun toimijan koko taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus sekä mukautusten arvioitunut kustannukset ja mukautuksia varten saatavissa oleva tuki.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivisaari.

18.26 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kiitän suuresti edustaja Mäkisalo-Roppos-ta paitsi tämän lakialoitteen valmistelusta myös sen esittelystä. Olen itse myös tämän aloitteen allekirjoittanut siitä syystä, että pidän sitä äärimmäisen tärkeänä ja järkevänä.

Yhdenvertaisuuslaki siis totta kai velvoittaa pidättäytymään syrjinnästä. Lisäksi laki velvoittaa asianmukaisesti ja kulloisessakin tilanteessa tarvittaviin kohtuullisiin mukautuksiin. Velvollisuus kohtuullisiin mukautuksiin koskee viranomaisia, koulutuksenjärjestäjiä, työnantajia sekä tavaroiden tai palveluiden tarjoajia. Mukautuksilla edistetään toimintakyvyn rajoitteista kärsivien henkilöiden edellytyksiä toimia työelämässä, opiskella ja käyttää palveluita. Siis hankalaa terminologiaa selventäen voi sanoa, että niin viranomais- kuin työnantajatahot velvoitetaan joustamaan tilanteessa, jossa ihmisen toimintaedellytykset vaikkapa sairauden takia ovat heikentyneet.

Nyt käsittelyssä olevan lakialoitteen tarkoitus, kuten kuulumme, on määritellä tarkemmin, minkälaisia mukautuksia tapauskohtaisesti edellytetään. Erityisesti halutaan selvittää lain koskevan myös kognitiivisten rajoitusten vaatimaa mukautustarvetta. Kuten lakialoitteen esittelijä totesi, kognitiivisilla rajoituksilla tarkoitetaan juuri esimerkiksi muistisairautta. Muistisairauksista kärsii suunnaton joukko, noin 7 000 työikäistä suomalaista. Heistä monet ovat joutuneet jäämään heti diagnoosin saatuaan eläkkeelle. Kognitiivisia rajoituksia voidaan helpottaa esimerkiksi juuri työvälineitä, työympäristöjä ja työtapoja mukauttamalla. Kognitiivisen mukauttamisen avulla olisi mahdollisuus pidentää heidän työ-säolemistään jopa useilla vuosilla. Tällöin ihmisen arvo merkityksellisen elämän rakentajana, yhteiskunnan hyvyden kannattelemana vahvistuisi.

Arvoisa puhemies! Yhdenvertaisuuslain selkiyttäminen tämän lakialoitteen pohjalta edistäisi sen soveltamista siitä hyötyvien kansalaisten kohdalla. Työurien pidentämisellä voidaan katsoa myös olevan, totta kai, positiivisia kansantaloudellisia vaikutuksia, mutta ennen kaikkea se on tae inhimillisemmän yhteiskunnan olemuksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

18.29 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mäkisalo-Ropponen on usein ja asiallisesti ja tosi hienosti nostanut esille vammaisten asioita, ja samalla myös omaishoitajien asioita hän on nostanut esille — arvostan. On ollut todella ilahduttavaa kuultavaa, että tulee lakialoitteita ja muuta. Arvostan kovasti sitä. Pidän erittäin tärkeänä tätä vammaisten asiaa. Vammaisten asioista pitää pitää huolta. Se on ihan selvä, että niistä on pidettävä huolta, jotka eivät siihen itse kykene. Tämä on tärkeää meidän muistua.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

18.29 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos kiitoksista sekä edustaja Kivisaarelle että edustaja Reijoselle. Minusta oli erittäin hienoa kuunnella erityisesti edustaja Kivisaaren asiantuntevaa ja syvällistäkin puheenvuoroa — kiitos siitä.

Vammaisten oikeudet eivät todellakaan vielä Suomessa toteudu riittävän hyvin. Sekä tiedoissa että asenteissa on paljon korjattavaa, ja yksi tällainen korjattava asia on se, että emme edelleenkään esimerkiksi ymmärrä, että myös muistisairaudet kuuluvat vammais-sairauksien piiriin, ja muistisairaalta edelleenkin evätään paljon sellaisia etuuksia, jotka ymmärretään, että ne ovat vammaisille ihan normaaleja asioita. Sen lisäksi toki, että vammaisetkaan eivät saa aina niitä palveluita, jotka hyödyttäisivät juuri heitä. Tämä näkyy myöskin esimerkiksi tässä kohtuullisten mukautusten tekemisessä, että ei ole riittävästi tietoa ja ymmärrystä. Meillä olisi paljon vammaisia, jotka voisivat ihan kokopäiväisesti toimia siellä työelämässä, jos kohtuulliset mukautukset olisivat kunnossa. En tiedä, miten meillä on varaa pitää niin suuri ihmisryhmä työelämän ulkopuolella vain sen takia, että emme ole vaivautuneet miettimään tätä asiaa tarkemmin.

Olenkin erittäin iloinen siitä, että työ- ja elinkeinoministeriössä on nyt monia vammaisten työllisyyden edistämiseen tarkoitettuja toimenpiteitä suunnitteilla ja tekeillä. Toivottavasti tässä yhteydessä myöskin tämä kohtuullisten mukautusten asia saadaan sitten lopullisesti kuntoon. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

15. Lakialoite laeiksi työsopimuslain, työaikalain, vuosilomalain ja opintovapaalain muuttamisesta

Lakialoite LA 45/2020 vp Matias Marttinen kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu alkaa, ja edustaja Marttinen aloittaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.32 **Matias Marttinen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme odottaneet hallitukselta päätöksiä paikallisesta sopimisesta kohta kaksi vuotta. Tähän mennessä hallitus on päätösten sijasta vain siirtänyt asian käsittelyä eteenpäin. Samalla kuitenkin tarve uudistaa jäykkiä työmarkkinoitamme on koko ajan vain kasvanut. Paikallinen sopiminen on tällä hetkellä käytännössä liittoon kuuluvien etu. Siis työnantaja, joka ei ole järjestäytynyt eikä siten kuulu työnantajaliittoon, ei saa lain mukaan soveltaa paikallista sopimista. Sopimisen kiellot asettavat valtaosan, siis yli 70 000 työnantajayritystä, huonompaan asemaan järjestäytyneiden työnantajien kanssa. Tämä ei voi olla enää mahdollista 2020-luvun Suomessa.

Kokoomus haluaa tuoda yritykset yhdenvertaiseen asemaan. Olemme jättäneet kokoomuksen eduskuntaryhmän yhteisen lakialoitteen, jossa paikallisen sopimisen mahdollisuuksia lisätään merkittävästi. Lakialoitteella poistetaan laista yli 50 paikallisen sopimisen kieltoa. Kysymys on paitsi yritysten yhdenvertaisuudesta myös työllisyydestä. Joustojen tarve on sitä suurempi, mitä pienemmästä yrityksestä on kyse. Pienet ja keskisuuret yritykset on tuotava samojen sopimusvapauksien piiriin kuin suuremmat yritykset.

Paikalliselle sopimiselle on suuri tarve. Yrittäjägallupin mukaan jopa kuusi kymmenesosa pk-yrityksestä työllistäisi enemmän, jos mahdollisuudet paikalliseen sopimiseen olisivat laajemmat. Suomen Yrittäjien arvion mukaan paikallisen sopimisen työllisyysvaikutus on jopa 15 000 työpaikkaa. Hallitus on kyllä asettanut korkean työllisyystavoitteen, mutta tehdyt toimet ovat jääneet vaatimattomiksi. Hyvä hallitus, miksi teille ei kelpaa paikallinen sopiminen?

Kiitän lämpimästi kaikkia kansanedustajia, jotka ovat allekirjoittaneet tämän lakialoitteen. On hienoa, että moni tässä salissa haluaa edistää aidosti yrittäjyyttä ja yritysten yhdenvertaisuutta Suomessa. Hämmästelen kuitenkin vasemmistohallituksen kahden apupuolueen, RKP:n ja keskustan, toimintaa. RKP ainakin yrittää profiloitua porvarillisena puolueena, mutta yksikään RKP:n kansanedustaja ei ole tukenut tätä aloitetta. Keskusta puhuu kauniisti paikallisesta sopimisesta, mutta toimet eivät näy hallituksen politiikassa. Vain yksi keskustan kansanedustaja on allekirjoittanut tämän lakialoitteen. Haluan lausua lämpimät kiitokset edustaja Köntälle tästä hyvästä yhteistyöstä.

Arvoisa puhemies! Maailman talousfoorumin arvion mukaan Suomen työmarkkinat ovat yhdet maailman jäykimmistä. Jäykät työmarkkinat syrjäyttävät ihmisiä pois työstä. Lisäksi yrittäjillä on mahdollisuus tarjota työtä harvemmille. Onko todella oikein, että paikallinen sopiminen on käytännössä vain vähemmistön etu? Minun mielestäni ei ole. Tilanteesta kärsivät erityisesti pienemmät yritykset. Tämä on pois työllisyyden kasvusta, jota Suomi kaipaa nyt kipeästi. Paikallinen sopiminen pitää mahdollistaa kaikille yrityksille yhdenvertaisesti.

Valtion nuorisoneuvoston teettämä tutkimus kertoo myös nuorten halusta joustoihin. Tuoreen raportin mukaan yli puolet nuorista haluaa lisätä työehtojen ja palkkojen paikallista sopimista. Tämä on vahva viesti Suomen päättäjille.

Tarttukaa hallituksessa tähän lakialoitteeseemme ja mahdollistakaa paikallinen sopiminen Suomessa. Tuokaa yritykset yhdenvertaiseen asemaan ja luokaa heille paremmat edellytykset työllistää yhä useampia suomalaisia. Tehdään nämä uudistukset yhdessä hallitus—oppositio-rajat ylittäen. Me olemme valmiita tarjoamaan yhteistyön kättä, ja me tuemme tässä työssä teitä.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

18.36 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Marttinen esitteli edellä todella hyvin tämän kokoomuksen eduskuntaryhmän aloitteen paikallisen sopimisen edistämistä, ja edustaja Marttinen kyllä erittäin hyvin myös päätti puheensa siihen, että haluamme, että tämä on nimenomaan kaikkia puolueita yhdistävä, yli hallitus—oppositio-rajan yhteistyössä toteutettava asia, koska on päivänselvää, että työllä on tulevaisuudessakin hyvinvointi ja tämän maan menestys rakennettava. Kun tiedämme, että paikallisen sopimisen edistämällä työtä, työpaikkoja ja sitä myötä toimeentulon mahdollisuuksia tähän maahan saadaan, miksi emme sitä yhdessä täällä edistäisi?

Kuten edustaja Marttinenkin omassa hyvässä puheenvuorossaan totesi, kuusi kymmenestä Suomen Yrittäjien jäsenilleen suuntaamassa kyselyssä ilmoittaa, että he voisivat palata enemmän työvoimaa, jos tällainen paikallinen sopiminen ja ylipäätään työmarkkinoitten joustot olisivat paremmin mahdollisia, ja olen aivan varma siitä, että tällöin meille syntyisi, no, ainakin tuo 15 000 uutta työpaikkaa. Asenne ratkaisee, ja nyt tarvitaan päätöksentekijöiltä sellaista asennetta, että me halutaan luoda yrittäjyydelle edellytyksiä. Suomi on pitkä ja hieno maa. Tämä maa on täynnä mahdollisuuksia, kun vain niihin nyt yhdessä tartumme.

Tässä mielessä haluan kiittää vielä, arvoisa rouva puhemies, edustaja Marttista siitä, että hän on ollut hyvin aktiivinen tämän asian edistämisessä ja aloitteeseen nimien keräämisessä. On todella hienoa, että se on saanut kannatusta yli puoluerajojen, ja tässä on nyt hallituksen työkalupakkiin tällainen eduskunnassa jo aika laajaa kannatusta nauttiva keino siihen, miten työllisyyttä voidaan kohentaa, joten toivottavasti hallitus tähän mahdollisuuteen nyt aktiivisesti tarttuu.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttinen.

18.38 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Vielä aivan lyhyesti, jatkaakseni tästä aiheesta:

Olemme tosiaan odottaneet hyvin pitkään hallituksen linjauksia tämän asian osalta. Tämähän lähti liikkeelle oikeastaan siitä, että vaikka sinänsä hallitusohjelmaan tämä asia on kyllä kirjattu — toki olen eri mieltä myös siitä kirjauksen sisällöstä, mutta kuitenkin asia on tunnistettu tämän hallituksen hallitusohjelmassa — niin nyt kuitenkin on näyttänyt siltä, että tätä asiaa on siirretty neuvoteltavaksi työmarkkinajärjestöille, joista tulosta ei ole tullut, ja viime budjettiriihessä tämä asia sitten koki kovan kolauksen, ja tällä hetkellä se on jälleen työryhmävalmistelussa. On tietysti aika ihmeellistä, että nyt kaksi vuotta on kulu-
nut. Keväällä hallitus menee jo tänne puolivälitarkasteluun, puoliväliriiheen, ja edelleenkin odotetaan, että nämä tarkemmat linjaukset siitä, miten asiaa viedään eteenpäin, tul-
taisiin tekemään.

Rouva puhemies! Tämä lakialoite on sisällöltään hyvin selkeä. Siinä esitetään, että tietyt momentit lainsäädännöstä puretaan, jolloin tämä lainsäädäntö tuodaan yhdenvertaiseksi kaikkien työnantajayritysten kesken, ja tältä osin paikallinen sopiminen toteutetaan aidosti ja yhdenvertaisesti eikä taas tämän työehtosopimuslunon kautta, mikä on hallitusohjelmassa taas vastaavasti mainittu.

Ehkä lyhyesti totean sen loppuun, että tässä lakialoitteessa on allekirjoituksia paitsi koko kokoomuksen eduskuntaryhmän toimesta, siinä ovat muistaakseni mukana myös elleivät

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

aivan kaikki, niin lähes kaikki kristillisdemokraatit, paljon myös perussuomalaisten kansanedustajia ja yksittäisiä hallituspuolueiden kansanedustajia. Minusta tämä osoittaa myös sen, että tässä salissa on hyvin vahva yksimielisyys ja yhtenäinen näkemys siitä, miten meidän työmarkkinoitamme voitaisiin kestäväällä ja järkevällä tavalla uudistaa siten, että se ensinnäkin lisäisi yhdenvertaisuutta ja samalla se myös kannustaisi yrityksiä palkkaamaan lisää väkeä ja myös antaisi yrittäjille paremmat edellytykset huolehtia siitä, että he voivat myös jatkossa työllistää.

Tämä on kuitenkin kohtalaisen helppo toimi viedä hallituksessa läpi, ja uskomme ja toivomme, että hallitus tarttuu tähän meidän ehdotukseemme ja että kuulemme sitten keväällä myöhemmin tuloksia tältä osin. Kyllä, rouva puhemies, on kuitenkin niin, että tämä hallitus on asettanut itselleen varsin kovat työllisyystavoitteet ja nyt he ovat päässeet karkeasti ehkä neljäsosaan siitä, mitä he pyrkivät saamaan aikaiseksi. Tässä on jälleen yksi vahva työllisyystoimi, joka hallitukselle näin tarjoillaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

16. Lakialoite laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu-, matka- ja lääkemaksukatoista Lakialoite LA 46/2020 vp Minna Reijonen ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu alkaa. Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.42 Minna Reijonen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Joka viides suomalainen on etsinyt säästökohteita hoidosta, lääkäripalveluista tai jopa lääkkeistä. Vuoden alussa ovat monella rahat tiukassa. Vuoden alussa maksut tahtovat kasautua, ja niin myös maksukattojen kerryttäminen alkaa. Kerätään niin lääke-, matka- kuin palvelumaksuja, kaikkia näitä erikseen, näitä kaikkia kattoja erikseen. Tähän voisi tehdä muutoksen. Se voisi helpottaa sellaisten ihmisten osaa, jotka käyttävät paljon näitä palveluita, että nämä maksukatot yhdistettäisiin.

Tekemäni lakialoite on laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu-, matka- ja lääkemaksukattojen yhdistämisestä. Palvelu-, matka- ja lääkemaksukatot eli vuosiomavastuut on yhdistettävä yhdeksi maksukatoksi. Yhteinen 12 kuukauden ajanjaksolla kertyvä maksukatto tulee sitoa takuueläkkeen tasoon, joka vuonna 2020 on 835 euroa.

Koska matkakatto on huomattavasti pienempi kuin lääke- tai terveydenhuollon maksukatto, tulee erilliset maksukatot kuitenkin säilyttää ja niitä tulee seurata jatkossakin myös erikseen. Asiakkaan maksukaton täytyttyä maksukatto olisi voimassa 12 kuukauden ajan.

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

Kelan tulisi hoitaa maksukattojen seuranta keskitetysti. Asiakkaalle on ilmoitettava maksukaton täyttymisestä, ja Kelan tulee huolehtia siitä, että edunsaaja saa hänelle kuuluvat edut aina automaattisesti.

Maksukatolla tarkoitetaan summaa, jonka ihminen enintään maksaa yhden kalenterivuoden aikana terveydenhuollon asiakasmaksuja, lääkkeiden omavastuita tai hoitomatkojaan. Vuonna 2020 kunnallisen terveydenhuollon asiakasmaksujen maksukatto on 683 euroa, lääkkeiden vuosiomavastuu on 577,66 euroa ja matkakatto eli hoito- tai sairaalamatkojen vuosittainen omavastuu 300 euroa. Kaikki maksukatot juoksevat erikseen, joten paljon sairastavalle voi tulla maksettavaa yhteensä jopa 1 560,66 euroa jo heti tammikuussa.

Järjestöjen mukaan tämä näkyy myös ulosotoissa. SOSTEn selvityksen mukaan vuonna 2018 ulosottoon päätyi lähes 400 000 sosiaali- ja terveystalvelujen maksua, ja määrä on kasvussa.

Joka viides suomalainen on todellakin säästännyt lääkkeistä, lääkäripalveluista tai hoidosta. Monen pitkäaikaissairaana on pakko turvautua toimeentulotukeen aina vuoden ensimmäisinä kuukausina. Kelan terveydenhoitomeneihin myönnetty toimeentulotuki kohdentuu etenkin lääkekuluihin. Lokakuussa 2019 sai 65 000 kotitaloutta perustoimeentulotukea terveydenhuoltomeneihin ja näistä 50 000 taloutta lääkekustannuksiin, 4 100 hammashoittoon, 3 100 poliklinikkamaksuihin ja 1 300 vuodeosastohoidon maksuihin ja 670 terveydenhuollon matkakustannuksiin. Tämä tieto on Kelalta. Vuonna 2018 Kelan tilastojen mukaan 3 miljoonaa henkilöä sai lääkekorvauksia ja heistä 254 000 henkilöllä täyttyi lääkekatto. Kunnallisen terveydenhuollon osalta ei ole yhtenäistä tietoa, koska kunnat keräävät tiedot itse.

Palvelu-, matka- ja lääkemaksukatot eli vuosiomavastuut on yhdistettävä yhdeksi maksukatoksi. Sairastamisen kustannukset eivät saa olla kenellekään hoidon tai hoivan este.

Yhteinen 12 kuukauden ajanjaksolla kertyvä maksukatto tulee sitoa takuueläkkeen tasoon, joka vuonna 2020 on 835 euroa. Erillisistä maksukatoista aiheutuvan kokonaismaksurasituksen pienentäminen olisi tarpeellista ja perusteltua ikääntyneiden ja pienituloisten asiakkaiden näkökulmasta. Koska matkakatto on huomattavasti pienempi kuin lääke- tai terveydenhuollon maksukatto, tulee erilliset maksukatot kuitenkin säilyttää, ja niitä tulee aina seurata jatkossa myös erikseen. Osalla ihmisistä voi ylittyä matkakatto mutta ei lääkekatto — tällaisille henkilöille kaikkien kattojen yhdistäminen nostaisi omavastuita lähes kolminkertaisiksi, mikäli yhdistetty katto olisi takuueläkkeen suuruinen.

Asiakkaan maksukaton tulisi täytyttyään olla voimassa 12 kuukauden ajan. Tällä hetkellä maksukaton kertymäaika ja voimassaoloaika on kalenterivuosi eli 1.1.—31.12., riippumatta siitä, mihin aikaan vuodesta katto täyttyy. Asiakkaan maksukatto voi täytyä vaikka vuoden lopussa ja uusi kertymäaika alkaa heti seuraavan vuoden alusta. Paljon palveluita käyttävät eivät ole tasavertaisessa asemassa.

Kelan tulisi hoitaa maksukattojen seuranta, koska Kelalla on jo tietoja kaikista suomalaisista. Kela seuraa tällä hetkellä lääke- ja matkakattoja. Lääkekattoa varten Kela saa tiedot ajantasaisesti suoraan apteekeilta. Matkakattoa varten asiakas toimittaa hakemuksen Kelaan. Terveydenhuollon asiakasmaksujen kertymää seuraa kunta asiakkaan toimitettua kertymätiedot kunnalle. Elikä aika monimutkaista. Yhtenäisen maksukaton toteutumisen edellytys on toimiva ja reaaliaikainen sähköinen järjestelmä, jossa on varmistettu tiedonkulku muun muassa Kelan, kuntien, kuntayhtymien ja yksityisten palveluntuottajien välillä. Tähän voisi olla ratkaisuna kuntien käyttämän etuuspalvelun Kelmun ominaisuuksien laajentaminen siten, että kunnilta, kuntayhtymiltä ja yksityisiltä palveluntuottajilta menee

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

reaaliaikainen tieto terveydenhuollon asiakasmaksuista suoraan tähän järjestelmään. Tällä hetkellä apteekkeilta siirtyy tieto lääkekattoon vaikuttavista ostoista reaaliaikaisesti Kelan suorakorvausjärjestelmän kautta — voisiko tätä järjestelmää laajentaa koskemaan myös muita maksukattoja? Mikäli sopivaa järjestelmää ei ole laajennettavissa tähän käyttöön, tulee Kelan hankkia uusi järjestelmä tätä tarkoitusta varten. Asiakkaalle on ilmoitettava maksukaton täyttymisestä.

Tämänhetkinen tilanne on sellainen, että lääkkeiden vuosiomavastuu eli lääkekatto on 577,66 euroa per vuosi. Lääkkeiden vuosiomavastuu on korvattavien lääkekustannusten vuosittainen yläraja, jonka ylittymisen jälkeen on oikeus lisäkorvauksiin. Vuosiomavastuun ylityttyä loppuvuoden ajan jokaisesta korvattavasta valmisteesta maksetaan 2,50 euron omavastuu. Omavastuun kertymää seuraa Kansaneläkelaitos.

Terveydenhuollon maksukatto on 683 euroa. Alle 18-vuotiaiden käyttämistä palveluista perityt maksut lasketaan yhteen hänen huoltajansa maksujen kanssa. Kun maksukatto ylittyy, palvelut ovat maksuttomia kaikille niille henkilöille, joiden maksut ovat yhdessä kerryttäneet maksukattoja. Kunnilla on käytössä myös välikattoja.

Matkakatto on 300 euroa per vuosi. Matkakattoon lasketaan mukaan yksittäisten matkojen omavastuut, enintään 25 euroa per matka, ja matkat omalla autolla tai julkisilla kulkuvälineillä. Matkakaton kertymää seuraa asiakas itse, ja hän ilmoittaa sen Kansaneläkelaitokselle.

Elikkä näiltä osin ehdottaisin ja lakiesitys sisältää sen, että näitä maksukattoja yhdistettäisiin. Maksukattojen yhdistäminen todella auttaa ihmisiä, joilla on paljon terveydenhuollon menoja.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

18.50 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Reijonen on tehnyt hyvän ja perusteellisen aloitteen. On todella ihailtavaa tämä edustaja Reijosen vahva sitoutuminen siihen, että hän haluaa olla pienen ihmisen asialla. Sitä me kaikki varmasti haluamme tässä salissa olla. Ja on todella tärkeää, että hyvillä aloitteilla ja sillä, että ymmärrämme ihmisten arkea, pystymme vahvistamaan luottamusta siihen työhön, jota täällä maan päätöksenteossa tehdään, joten tässä mielessä täytyy edustaja Reijosta kyllä erityisesti kiittää hyvistä aktiivisuudesta.

On mielenkiintoista, onko tässä vaiheessa mahdollisesti saatavissa jo jonkinlaisia arvioita siitä, onko tällä valtiontalouden näkökulmasta kustannusvaikutuksia. Varmasti ainakin ihmisten inhimillisestä näkökulmasta tämä on tietysti selvä ja hyvä parannus asioihin. Mutta jotta voimme näitä inhimillisiä parannuksia tehdä, niin tarvitaan tietysti sitä, että saamme valtion talouden tasapainoon, koska vain vahvan julkisen talouden varaan voimme rakentaa tällaisia perusteltuja tulonsiirtoja, tehdä niihin tällaisia rakenteellisia parannuksia, ennen kaikkea jotta voimme pitää suomalaisten palvelut hyvinä. Vahvan julkisen talouden pohja on vahva työllisyys, ja tässä mielessä kaikki ne hyvät tavoitteet, joita tänäkin iltana olemme yhdessä käsitelleet, perustuvat siihen vahvaan pohjaan, että meillä on työtä ja toimeentuloa, että Suomeen tulee uusia investointeja.

Tässä mielessä hallituksen pitäisi nyt kiireen vilkkaa ottaa käyttöön ne toimenpiteet, joita kokoomuksen eduskuntaryhmä on koko viime vuodenkin ajan esittänyt, että tässä vaikeassa pandemiatilanteessa, jossa elämme, otettaisiin käyttöön keinoja, joilla maahan luodaan edellytyksiä uusien työpaikkojen luomiselle yritystoiminnan kautta, jotta näitä tärkei-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

tä parannuksia sitten arjen asioihin — ovatpa ne näitä edustaja Reijosen esittämiä parannuksia etuusjärjestelmään tai muita parannuksia palveluihin, joita tänäkin iltana täällä täysistunnossa on toivottu ja esitetty — pystyisimme tekemään niin, että emme kuitenkaan ole hukuttamassa tulevia sukupolvia siihen velkahetteikköön, joka valitettavasti tällä menolla, mitä maan hallitus on nyt esitellyt, on uhkaamassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

17. Lakialoite laiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 49/2020 vp Minna Reijonen ps

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Nyt edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.54 Minna Reijonen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että taloudet saavat vettä. Lakialoitteeni koskee muuttamista maankäyttö- ja rakennuslain osalta. Ilman kunnollista talousvettä ei pärjätä. Kunnilla ja kaupungeilla on omia vesihuoltolaitoksia. Kuntien vesilaitokset eivät kuitenkaan tee verkostoja kaikkialle. Silloin kukaan astuvat vesiosuuskunnat.

Usein vesiosuuskunnat toimivat maaseudulla ja haja-asutusalueilla, ja ne toimittavat vettä omakotitaloihin. Vesiosuuskunnilla on tärkeä rooli vesi- ja myös jätevesihuollon järjestämisessä, mutta samalla kuuluu viestiä ja esille nousee myös ongelmia. Kunnat ja vesiosuuskunnat tekevät yhteistyötä: kunta rahoittaa osuuskuntia, osuuskunta rakentaa verkostoja. Mutta vesiosuuskuntien toiminnan valvonnassa on yksi iso mutta. On perin kummallista, että valvontaa verkostojen rakentamisen osalta ei juuri ole. Kukaan ei halua ottaa siitä vastuuta: ei ota kunta, ei ota avi eikä oikein elykään. Kun valvontaa ei ole, tulee helposti ongelmia.

Yleensä verkostojen ja putkiverkostojen paikka löytyy sopimalla maanomistajan kanssa. Kuntalaisten kuuleminen onkin tärkeää, samoin kunnollinen suunnittelu, korvauksista sopiminen ja maanomistajien huomioon ottaminen ovat tärkeitä hoitaa kunnolla. Jos vesiosuuskunta ja maanomistaja eivät pääse putkiston paikasta sopimukseen, voi kunta lautakunnan kautta antaa luvan maanomistajan maiden käyttöön putkiston vetoon, eli kunta ottaa pakkokeinot käyttöön.

Kunnan tulisi kuitenkin ottaa kokonaisuuden valvonnasta vastuuta, nyt sitä ei ole. Jos tapahtuu niin, että ongelmia ilmenee, niin kuntalainen jää aika yksin. Voi olla, että on ongelmia sopimuksen noudattamisessa, korvauksissa tai muissa asioissa. Kaikkialla todetaan

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

vain, niin kunnassa, niin elyllä, niin avissa, että vesiosuuskunnat ovat itsenäisiä toimijoita. Mutta eihän osuuskunta voi toimia ihan niin kuin haluaa kuuntelematta kuntalaisia.

Kun valvonta puuttuu, voi tulla tilanteita, jotka hidastavat turhaan vedensaantia niihin talouksiin, jotka sitä kipeästi tarvitsevat. Kun kunta lähtee pakkokeinoihin, olisi tarkistettava kokonaisuus. On aika hölmöä, jos putkistoa vedetään sinne tänne pieniä pätkiä kerrallaan. Sopimukset maanomistajille saattavat puuttua, korvausasioissa voi olla ongelmia. Osalle maanomistajista voidaan jopa kunnan kautta hakea rasieta ja toisille ei, vaikka tarkkoja suunnitelmia edes verkoston paikasta ei ole vielä olemassakaan.

Pakkolupia on saatettu hakea täysin toiseen paikkaan kuntalaisen maille, vaikka väylät olisi aiemmin jo sovittu eri paikkaan, ja jopa maanomistajalle ilmoittamatta. Kun putkilinjoja päätetään, tulisi kunnan tehdä kokonaisharkintaa ja kokonaistarkistusta. Päätöksen on oltava järkeviä, kohtuullisia ja tasapuolisia. Kunnan tulee varmistaa, että ohjeet ovat ajantasaiset ja oikeudenmukaiset.

Talousveden saanti on tärkeää, ja ihan turhilta viivästymisiltä välttyään, kun asiat hoidetaan kokonaisuus huomioiden. Ei voi olla niin, että maanomistajaa ei kuunnella. Joskus tuntuu, että kunta saattaa toimia ikään kuin vesiosuuskuntien juoksupoikana. Osa osuuskunnista toimii kyllä erittäin asiallisesti, mutta aina eivät kaikki toimi ihanteellisesti. Juuri sen takia valvonta on tärkeää, ja kunnan tulee tarkoin pohtia ja tarkistaa kokonaisuus ennen kuin pakkotoimituksia tehdään maanomistajien maille.

Eli lakialoitteeni esittää, että kunta ottaa enemmän kokonaisvastuuta. Siten vältetään turhat ongelmat ja turhat viivästykset vedensaannissa talouksiin, jotka sitä oikeasti tarvitsevat.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

18.59 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Reijonen on tietysti erittäin tärkeän asian äärellä. Vesi on elämän eliksiiri; sanotaan, että vesi vanhin voitehista. Jokaisen meidän arki pyörii veden ympärillä tavalla tai toisella, ja tässä mielessä se, että kotitalous vetensä saa sekä toimitusvarmasti että kohtuullisin kustannuksin, on tietysti arjen sujuvuuden kannalta aivan a ja o. Aivan kuten edustaja Reijonen kuvasi, tietysti tähän liittyy sitten moninaisia muotoja, miten puhtaan veden jakelu on eri paikoissa eri puolilla maata järjestetty. Tosiaan kaikki kotitaloudet eivät sitä kunnallisen vesihuollon piiristä suoraan saa, ja tämä voi aiheuttaa tosiaan näitä edustaja Reijosen kuvaamia tilanteita.

Luin tämän edustaja Reijosen tekemän lakialoitteen ja jäin pohtimaan sitä, että kun esityksessä korvattaisiin tämä nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain 161 § uudella pykälällä, joka on tässä lakialoitteessa kuvattuna, niin edustaja Reijosen esityksessä ei puhuta mitään maanomistajalle tulevista korvauksista. Mielestäni sinänsä on kannatettava ajatus, että kunnat ovat vahvasti koordinoimassa sitä, että vesihuolto kokonaisuudessaan on järkevästi toteutettu, mutta tilanteessa, että mennään yksityisen maanomistajan maille, kyllä yksityisellä maanomistajalla aina tulee olla oikeus korvaukseen. Tämä on varmasti asia, jonka noin ylipäättään laajemminkin, nyt kun maankäyttö- ja rakennuslakia ollaan juuri parhailaan uudistamassa, tulee olla tietysti tarkastelun keskiössä. Omistusoikeus laajemminkin on tällaisen vastuullisesti toimivan markkinatalouden, mitä Suomikin on, aivan keskeinen periaate ja talousjärjestelmämme kulmakivi, ja sitä ei pidä mennä horjuttamaan. Sen vuoksi, kun sitten aivan pakottavasta yleisestä syystä sijoitetaan esimerkiksi tällaisia yhdyskuntateknisiä rakenteita jonkin yksityisen maanomistajan maalle, kyllä siitä kuuluu tietysti sit-

Pöytäkirja PTK 3/2021 vp

ten korvaus saada. Katsoin Finlexistä tämän pykälän, ja nykypykälässä, voimassa olevassa lainsäädännössä siis, tämä korvausmomentti löytyy, ja tästä ehkä kysyisin vielä edustaja Reijoselta tarkennusta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

19.02 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä, korvaus on erittäin tärkeää. Tästä on Kuntaliitto tehnyt monenlaisia ohjeistuksia, miten voidaan nämä korvata. Sitten jos mennään siihen tilanteeseen, että haetaan sitä rasitteeksi jollekin maanomistajalle, niin siinäkin löytyy omat perusteensa, tosin ne korvaussummat ovat aika pieniä. Yleensä-hän päästään sopimukseen maanomistajien kanssa, ja monihan antaa semmoisen tulla mailleen ihan ilmaiseksikin, mutta korvaukset ovat tärkeitä.

Siinä on tosiaan vaihtelua. Riippuu vähän eri toimintatavoista, miten tehdään, ja sen takia pitäisinkin hirveän tärkeänä, että maanomistajat kirjallisesti sopivat kaikki. Suulliset sopimukset eivät välttämättä näy pitävän aina paikkaansa, eli on hirveän tärkeää kirjallisesti sopia ne asiat jo ennen kuin mihinkään toimenpiteisiin ryhdytään.

Ja tämä sama korvausjuttu koskisi oikeastaan monta muutakin asiaa, vaikka niin kuin moottorikelkkailureittejä. Siinäkinhän, jos moottorikelkkailua harrastetaan uralla, mikä on epävirallinen väylä, maanomistajat voivat alkaa pyytää vuokraa maistaan, kun sitä maata käytetään, mutta sitten jos mennään tähän viralliseen juttuun elikkä virallistetaan ne reitit, joista tulee tavallaan ihan julkinen väylä, niin korvaukset ovat hyvin pieniä mutta rasite on ikuinen: siellä ei voi rakentaa, se estää rakentamiset, se estää itse liikkumista, se estää tontin myyntiä rakennuskäyttöön. Se on hirveän rajoittava, mutta korvaukset ovat älyttömän pieniä loppujen lopuksi. Suomessa kuitenkin yksityisomaisuuden suoja pitäisi olla kattavampi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 5.2.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 19.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola